

Informe sobre
emigració i població **barcelonina**
resident a **l'estranger**

Informe sobre
emigració i població barcelonina
resident a **l'estranger**

L'informe sobre **Emigració i població barcelonina resident a l'estranger** ha estat aprovat per la Comissió Executiva del Consell Econòmic i Social de Barcelona el 17 d'abril de 2015.

President: **Vicenç Tarrats**

Comissió Executiva: **Juan José Casado**, UGT de Catalunya

Agustí Bonavia, Foment del Treball Nacional

Yésika Aguilar, Foment del Treball Nacional

Carlos Vivas, Ajuntament de Barcelona

Secretari general: **José A. Fernández**

Grup de treball: **Mireia Donés**, Avalot-Joves de la UGT de Catalunya. **Mireia Recio**, Foment del Treball Nacional. **Carles Bertran**, CITE-CCOO i **Joan Bellard**, Consell de la Joventut de Barcelona.

Elaboració i redacció de l'informe: **Elena Alarcón** i **José A. Fernández**

Suport administratiu: **Teresa Navarro**

Agraïments: Regidoria d'Adolescència i Joventut, Servei d'Atenció a Immigrants, Emigrants i Refugiats i Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona, Fundació Barcelona Formació Professional, Observatori de les Ocupacions-Servei Públic d'Ocupació Estatal a Barcelona, Subdirecció General Adjunta de Prestacions per Desocupació del Servei Públic d'Ocupació Estatal, Subdirecció General d'Integració dels Immigrants del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social, Federació Internacional d'Entitats Catalanes, Goethe-Institut Barcelona, Servei Eures-Barcelona i Intercanvis internacionals del SOC.

Direcció editorial i coordinació: **José A. Fernández**

Disseny i maquetació: **sSB**

Antecedents	7
Introducció	9
La migració un fenomen complex i global	12
Circulació o fuga de talent	14
Emigració i inversió educativa	16
Crisi econòmica, treball, població i emigració	19
Estadístiques que mesuren fluxos	22
Moviments demogràfics 2009-2013	23
Població inscrita als consolats	34
Altres indicadors	40
Serveis d'assessorament per a la mobilitat internacional	43
Regidoria d'Adolescència i Joventut de l'Ajuntament de Barcelona	
Atenció a Immigrants, Emigrants i Refugiats de l'Ajuntament de Barcelona	
EURES	
Fundació Barcelona Formació Professional	
Intercanvis internacionals del SOC	
Federació Internacional d'Entitats Catalanes	
Goethe-Institut Barcelona	
SMIT del CITE	
AMIC al SAIER	
MónCat	
Valoracions i propostes	55
Directori	60
Bibliografia	61
Glossari	62

Antecedents

El CESB va començar a reflexionar sobre l'emigració a l'exterior arran dels informes sobre el mercat laboral del jovent barceloní realitzats en els dos anys anteriors, en els quals es feia una introducció a aquest fenomen mitjançant les xifres del Padró d'habitants residents a l'estranger i la lectura del padró de Barcelona i es reconeixia que aquesta realitat va més enllà que les xifres recollides en aquestes fonts.

Entre un cert alarmisme difós per alguns mitjans de comunicació i l'aparent immobilisme de les fonts estadístiques, és ben cert que hem passat de ser una societat receptora de persones d'altres països a ser una societat emissora de persones que cerquen el seu desenvolupament en altres indrets. Aquesta afirmació, a priori simple, amaga una amalgama de complexitats en la que conviuen fluxos d'emigrants a l'exterior, de persones que retornen, d'altres que reemigren, processos de caràcter transitori o permanent, a vegades en un context de mobilitat global voluntària, en altres de mobilitat obligada, impulsats per la manca d'oportunitats amb què satisfer les aspiracions vitals i professionals.

Ens trobem davant d'un fenomen complex i difícil de quantificar al qual cal aproximar-se des de moltes i variades perspectives que no es poden ignorar.

Per aquest motiu, la Comissió Executiva del CESB de 24 de novembre de 2014 va decidir elaborar un informe sobre la població barcelonina resident a l'estranger, així com la creació d'un grup de treball específic format per CCOO, Avalot i FTN, constituït el 13 de gener i on es va decidir convidar a participar el Consell de la Joventut de Barcelona. A més d'aquesta primera sessió, el grup de treball s'ha reunit els dies 10 de febrer i 10 de març de 2015.

La documentació utilitzada pel Grup de Treball es troba relacionada en la bibliografia.

Introducció

D'un temps ençà, alguns mitjans de comunicació ens traslladen que al nostre país es produeix un fenomen migratori de caràcter massiu i que aquest èxode, afirmen, afecta bàsicament els nostres joves altament qualificats com a conseqüència de les elevades taxes d'atur juvenil i de la manca d'oportunitats per desenvolupar una carrera professional.

Al fet de no poder oferir-los una oportunitat laboral que els permeti emancipar-se i tenir una vida plena i autònoma, que estigui d'acord amb la seva formació, s'hi ha d'afegir que la seva marxa suposa una pèrdua de la inversió realitzada per la societat en la seva formació.

Un tercer element que cal tenir en compte és la pèrdua del talent i de les capacitats creatives i innovadores de les persones que prenen la decisió d'instal·lar-se en altres indrets. I tot això en un context on aquestes capacitats cobren un valor rellevant per al desenvolupament socioeconòmic de les ciutats, els països i les empreses.

El Consell Econòmic i Social de Barcelona ha volgut analitzar el fenomen migratori preguntant-se què hi ha de cert en aquesta imatge que s'està generant en l'opinió pública? Què hi ha de cert en aquest èxode a l'exterior? Quins col·lectius afecta? Quines repercussions té i tindrà en un futur immediat?

Amb relació a la metodologia per a la redacció d'aquest informe i per estimar la població barcelonina resident a l'estranger hem d'assenyalar que hi ha múltiples bases estadístiques, tot i que no aconsegueixen copsar aquest fenomen en la seva totalitat. És per això que intentarem fer-ho complementant les dades amb aspectes qualitius, atès que fins i tot l'Institut Nacional d'Estadística considera insuficient l'observació de les variacions de les bases de dades per fer una bona aproximació a la realitat migratòria.

Les principals fonts estadístiques utilitzades per elaborar aquest informe han estat: el Padró d'habitants residents a l'estranger (PERE), el cens electoral de residents absents (CERA), els moviments migratoris, l'estadística de variacions residencials y l'estadística de migracions. Algunes fonts són estàtiques i d'altres, com l'estadística de variacions residencials, pretenen reflectir els fluxos migratoris.

Les dades oficials de migracions s'elaboren, bàsicament, a partir de les variacions residencials del padró municipal. Segons l'INE, el padró registra diversos tipus de variacions d'alta o baixa que poden estar lligades, o no, a un canvi residencial amb origen a l'estranger o al propi país.

Com recullen Cabré i Domingo:¹ "en la inscripció padronal l'alta és generadora de drets per a la població estrangera -dret a la sanitat pública, a l'escolarització i exigència per a la regularització-, mentre que la baixa no reporta cap avantatge per a les persones espanyoles ni per a les estrangeres".

És a dir, d'una banda, la inscripció en el padró municipal és una condició necessària per gaudir de drets bàsics com la cobertura sanitària, l'escolarització o permisos de residència i alhora fa que la immigració amb origen estranger tingui forts incentius per realitzar-la, alhora que es produeix una gran resistència a donar-se de baixa en el cas de retorn o reemigració. És per això que l'Administració, a vegades, actua d'ofici donant de baixa per caducitat o per inscripció indeguda. La de caducitat és resultat de la Llei d'estrangeria de 2003, que obliga les persones estrangeres no comunitàries sense autorització de residència permanent a renovar la seva inscripció cada dos anys i en cas de no produir-se l'ajuntament pot actuar d'ofici i donar de baixa aquesta inscripció. La indeguda corregeix duplicitats o dóna de baixa les persones que no compleixen els requisits mínims de residència al municipi.

D'altra banda, l'INE destaca que l'ajust d'emigració de persones amb nacionalitat espanyola a la realitat depèn que aquestes s'inscriguin en el consolat corresponent. Moltes vegades, si es preveu una estada curta, ni tan sols es notifica als organismes oficials. De fet, Romero i Hidalgo-Capitán² evidencien, en un estudi que analitza l'emigració espanyola, un fenomen de subregistre consular. És a dir, segons les seves dades, més de la meitat de les persones emigrades entre 2008-2012 que residien aleshores a l'estranger no s'havia inscrit en el PERE. La variable temps era clau atès que per a les que feia un any que residien a l'exterior el percentatge pujava a dos de cada tres, mentre que es reduïa fins al 30% quan feia cinc anys que eren fora. El lloc de residència també hi influeix i demostra que les no-inscripcions són més elevades a la Unió Europea ja que el 60% dels emigrats entre 2008 i 2012 no es van donar d'alta al PERE, mentre a l'Amèrica Llatina i a la resta d'Europa arribaven a la meitat.

¹ Anna Cabré i Andreu Domingo. L'emigració des de Catalunya: aspectes demogràfics i prospectius.

² Juan Manuel Romero Valiente i Antonio Luis Hidalgo-Capitán. El subregistro consular: magnitudes y efectos en las estadísticas de emigración española. OBETS. Revista de Ciencias sociales. Vol. 9, núm. 2, 2014.

A vegades, a cop de titular, veiem l'increment dels censos de persones amb nacionalitat espanyola a l'exterior sense preguntar-nos si són o no naturalitzats, o sigui persones d'origen estranger que han aconseguit la nacionalitat espanyola.

Una altra variable important que cal considerar és la llibertat de circulació i de residència entre països de la Unió Europea. Així, quan comparem les xifres de l'INE amb les ofertes pels organismes dels països de destinació de l'any 2012, la població emigrant pot multiplicar per 6,2 la reflectida a l'INE, com en el cas d'Alemanya, o per 7,2, en el cas britànic.³

L'OCDE estima que 925.000⁴ persones de la UE van emigrar a un altre país europeu l'any 2012, un 12% més que l'any anterior, un augment que està concentrat en poques destinacions: en termes absoluts l'augment global està just per sota de 100.000 que correspon més o menys a l'increment registrat només a Alemanya. L'OCDE afegeix que més de 300.000 ciutadans europeus van emigrar a Alemanya l'any 2012, el segon any consecutiu amb un increment aproximat del 50%. A Espanya, per exemple, s'hi van establir 116.000 persones de la UE l'any 2012.

Malgrat la lliure circulació teòrica, l'ambigüitat de la directiva que regula els drets de residència fa que alguns països de la UE, entre els quals Bèlgica, Alemanya, França, Itàlia, Àustria i Irlanda, hagin començat a posar límits a la permanència de ciutadans de la Unió Europea i practiquin expulsions al·legant que suposen una càrrega excessiva per a l'Estat d'acollida. Bèlgica, per exemple, va expulsar 112 espanyols durant l'any 2014, 66 menys que l'any anterior. En aquest país, a partir dels tres mesos s'ha d'acreditar que es treballa o que es cerca activament ocupació, que es tenen mitjans suficients per viure, que es té assegurança sanitària, que s'està estudiant o que s'està amb algun familiar que reuneix les condicions mínimes.

³ Amparo González Ferrer. La nueva emigración española. Lo que sabemos y lo que no. Laboratorio de Alternativas. Pàg. 6

⁴ OCDE. Migration Policy debates. May 2014. Is migration really increasing?

La migració un fenomen complex i global

L'any 2013, l'ONU va estimar que el nombre de persones migrants internacionals a tot el món era de 232⁵ milions, el 31% de les que residien a Europa i el 30,6% a l'Àsia. L'OCDE, per la seva banda, estima que un 10% de les persones del seu l'àmbit són immigrants i que suposen un total de 115 milions⁶.

És indubtable que la crisi econòmica i financera recent ha influït en els fluxos migratoris als països de l'OCDE i especialment a Europa, on s'ha produït un fenomen d'emigració i de reemigració. El fet és que la crisi va afectar molt intensament la població immigrada i s'estima que, dels 15 milions de noves persones en situació d'atur que hi ha a l'OCDE des de l'any 2007,⁷ una de cada cinc és nascuda fora.

Hi ha moltes circumstàncies que afavoreixen el fet migratori: laborals, familiars, lliure circulació, medi ambiental, conflictes armats, etc. L'informe de Nacions Unides sobre *Migració internacional i desenvolupament*⁸ recull un augment creixent de la migració amb relació a l'abast, la complexitat i les repercussions.

L'informe identifica les tendències migratòries següents:

La transició demogràfica, el creixement econòmic i la crisi financera recent estan canviant la forma en què es presenta la migració. Al centre d'aquest fenomen es troben éssers humans a la recerca d'una feina decent i una vida millor o més segura. D'altres es veuen obligats a desplaçar-se a causa de la pobresa, la violència, els conflictes o el canvis ambientals, i molts d'ells s'enfronten a l'explotació, l'abús i altres violacions dels drets humans al llarg del camí.

Els canvis en la producció mundial, juntament amb la mundialització dels mercats de treball, continuen impulsant el moviment internacional de la mà d'obra. En alguns països, l'envelliment de la població fa que augmenti la demanda de treball que no es pot aconseguir localment i alhora per a un nombre cada vegada més gran de joves, la migració representa l'única estratègia viable per aconseguir una feina remunerada.

Les innovacions dels mitjans de transport i de la tecnologia permeten viatjar amb més freqüència a distàncies més grans. Com que la mobilitat s'està convertint en una opció

5 A/69/207 Informe del secretari general de l'ONU sobre migració internacional i desenvolupament.

6 Internacional Migration Outlook 2014. OECD 2014.

7 Internacional Migration Outlook 2014. OECD 2014.

8 A/68/190 Informe del secretari general de l'ONU sobre migració internacional i desenvolupament.

que la majoria de la ciutadania del món es pot permetre, la migració circular, la migració de tornada i la mobilitat a curt termini de les persones complementa, cada cop més, l'estabilitat a llarg termini d'aquestes famílies. Aquesta situació es tradueix en una realitat més fluida, més diversa i més àmplia, en la qual les classificacions tradicionals i les dicotomies simples queden cada cop més desfasades.

Circulació o fuga de talent

Fuita de cervells, pèrdua de talent, circulació de cervells, caça de talents, batalla pels cervells... són algunes de les denominacions utilitzades per definir les emigracions de la fi del segle XX i el principi del XXI. Hi ha qui veu l'emigració com un acte que millora el coneixement global i no falta qui la veu com un element que empobreix, encara més, les economies dels països que veuen marxar les persones amb més i més bona formació. Hi ha qui en destaca les millores salarials i la millora de les carreres professionals i, fins i tot, l'adquisició de coneixements i experiències de les quals es beneficiaran els països d'origen després del retorn dels emigrants i els que consideren que les regions pobres perden una proporció significativa de la riquesa necessària per establir les bases d'un creixement futur "un mercat de captació de talent que utilitza mecanismes de competència deslleial".⁹

Una vegada més, hem d'assenyalar que ens trobem davant d'un fet que no es pot tractar amb metodologies obsoletes i les múltiples dimensions del qual plantegen més preguntes que respostes.

L'informe *La competició global per el talento*¹⁰ de l'OCDE afirma que "l'evidència suggereix que els emigrants contribueixen fortament a les demandes de patents i a la creació d'empreses de tecnologia". El que diferents experts i organismes defineixen com *fuita de talent* vinculada a "pèrdua de productivitat laboral i de la producció associada en el cost de capacitar persones treballadores que després emigren i l'impacte potencial en el necessari desenvolupament institucional i en el canvi estructural". Aquest organisme internacional, prefereix parlar de *circulació de cervells* ja que aquests moviments "poden beneficiar el país expulsor, que obté millor coneixement del que hauria pogut obtenir al seu país". Considera la *circulació de cervells* com "un patró de migració temporal i circular entre el seu país i l'estranger", i així "el flux de coneixement associat amb l'emigració d'investigadors i científics pot beneficiar els països expulsors".

Tanmateix, aquest concepte no aborda els factors sobre els quals assentar la tornada de les persones que marxen, ni de quines i quantes ho fan.

El juliol de 2011, la patronal catalana CECOT va emetre un informe titulat *El talent jove busca feina a l'estranger*¹¹ on assenyalava que, a partir dels increments

9 Aderanti Adepoju, Human Resources Development Center, Nigèria.

10 *La competició global per el talento*, OCDE Observer. 2009

11 *El talent jove busca feina a l'estranger*. 2011. Patronal Cecot – Fundació Cecot Persona i Treball.

progressius de la població jove resident en altres països, el perfil majoritari era una "persona jove de 25 a 34 anys altament qualificada".

Entre les raons que porten moltes persones a la recerca d'una sortida professional a l'exterior citava "la situació econòmica del nostre país" i "les diferències salarials i de reconeixement", així com un "millor coneixement del medi."

Durant les mateixes dates, Adecco, de forma similar, va avaluar el fenomen de l'emigració assenyalant que les persones que opten per marxar "responen a un perfil clar: fonamentalment joves, les prioritats laborals de les quals són la responsabilitat del seu lloc, l'autonomia professional i la perspectiva de fer carrera".

Davant la qüestió del que significa la pèrdua de talent, Adecco assenyalava que "a curt termini es pot perdre el potencial d'alguns professionals que poden aportar coneixement, entusiasme i experiència" i, en la variant positiva, que a la seva tornada "portaran el know how de cultures empresarials diferents i una visió més àmplia i oberta de la seva professió".

Manpower Group¹² també advertia sobre "l'escassetat de talent" i les dificultats que tenen els directius de les grans empreses per cobrir les vacants de llocs de treball altament qualificats.

En aquesta línia, Alfonso Jiménez i Andrea Luque de las Heras, en un article publicat a Capital Humano¹³ el maig de 2009 afirmaven: "En la meva economia de serveis, el talent és l'únic avantatge competitiu sostenible".

En el període en què es va publicar l'article esmentat, l'inici de l'actual crisi econòmica encara era a prop i potser per això encara es propugnava la necessitat "d'atreure i retenir talent" sense preveure que la durada i la intensitat de la crisi farien difícil aquest desig.

12 Resultados Estudio ManpowerGroup sobre Escasez de Talento. 2011.

13 El mercado del talento internacional. A. Jiménez i A. Luque de las Heras. Capital Humano. 2009.

Emigració i inversió educativa

Nombrosos autors coincideixen a afirmar que el nivell educatiu d'un país determina el tipus d'activitat econòmica, d'ocupació i de salaris i, per tant, influeix directament en la capacitat de recaptació fiscal. Tanmateix, quan les persones més ben formades han d'emigrar, el retorn de la inversió en educació es transforma en un cost per a la societat emissora i en un benefici net per a les que les acullen.

Així com podem afirmar que la inversió en educació conlleva una millora social i econòmica que repercuteix en la societat i en les persones, l'emigració sobrevinguda per causes econòmiques té un cost massa elevat per a les societats que havent realitzat un esforç per millorar la formació de les persones no poden aprofitar-se d'aquesta avantatge competitiva.

L'INJUVE, a l'informe *Juventud necesaria. Consecuencias económicas y sociales de la situación del colectivo joven* ha calculat l'import del cost de formació i la pèrdua d'ingressos fiscals per rendes de treball de les persones que emigren a l'estranger per a un període de onze anys: de 2014 a 2024. L'informe parteix de la hipòtesi que durant aquest període emigraran anualment 43.600 persones de 18 a 29 anys, que és la xifra d'emigrants de l'any 2013 corresponent a aquesta franja d'edat (una previsió força conservadora, ja que les darreres previsions parlen d'increments futurs de la població emigrant). També es manté com a constant de referència per a calcular la pèrdua econòmica d'aquesta emigració el PIB espanyol de l'any 2013.

Donades aquestes hipòtesis de partida, s'estableixen dos escenaris possibles. El primer parteix de la base que el jovent que marxa tingui el mateix nivell mig de formació que el de la població total jove. El segon, més negatiu, considera que emigra la població jove més formada, la que ha cursat formació universitària i/o secundària superior.

Per al càlcul del cost de l'educació de les persones que marxen fora, es calcula el temps mig que dura la formació d'aquestes persones, en cadascun dels dos escenaris esmentats. Posteriorment, s'estableix el cost mig d'un any escolar, segons dades d'Eurostat. Una vegada calculat el cost de la formació del total de persones emigrades, es mesura el seu impacte sobre el PIB, un impacte que oscil·laria entre el 2,5 i el 3,4% del PIB de 2013, segons l'escenari que es prengui com a referència.

L'altre component de l'impacte negatiu sobre l'economia que suposa l'emigració del jovent és la disminució d'ingressos fiscals que tindrà l'Estat al reduir-se el total de contribuents futurs. Lògicament, aquesta pèrdua d'ingressos fiscals serà major si les persones que emigren tenen un nivell educatiu superior i, per tant, més possibilitats d'obtenir llocs de treball amb sous majors, que comporten impostos més elevats. Per al càlcul d'aquesta minva d'ingressos fiscals per rendes del treball, es parteix de les dades del Valor Actual Net, és a dir, de la rendibilitat pública neta de la despesa en educació, una estimació que pretén valorar el flux de recaptacions fiscals dels individus de diferents nivells educatius, a partir d'una metodologia establerta per l'OCDE.

A partir d'aquest model, s'estima que la pèrdua d'ingressos fiscals per rendes del treball a causa de l'emigració es situaria entre el 2,0 i el 2,2% del PIB de 2013, en funció de quin dels dos escenaris previstos s'agafi.

En conclusió, la suma de ambdues magnituds ens indica que l'impacte negatiu sobre el PIB de l'emigració, sumant la inversió en educació de persones que desenvoluparan la seva carrera professional en altres països i la derivada dels ingressos fiscals que es deixarien de cobrar per l'Estat espanyol per rendes de treball, oscil·laria entre el 4,5% del PIB, si suposem que el jovent que marxa tindrà el mateix nivell mig de formació que el de la població total jove, i el 5,6% del PIB, si considerem que emigrarà la població jove més formada. Si apliquem aquests percentatges al PIB de l'any 2013, estarien parlant d'una estimació de pèrdua econòmica per a la societat espanyola en xifres absolutes que oscil·laria entre els 46.034,46 milions d'euros del primer escenari i els 57.287,33 milions del segon.

Si apliquem el mateix model a la ciutat de Barcelona, sempre tenint el compte el risc que suposa utilitzar una metodologia pensada per al conjunt d'Espanya i la manca de bases estadístiques precises per a la ciutat, les dades indicarien que el total de joves que emigra de Barcelona representa el 2,2% del total d'emigrants de l'Estat d'aquesta franja d'edat. Per altra banda, si tenint en compte que la ciutat de Barcelona suposava el 5,9% del PIB nacional l'any 2010, darrer any del que disposem de dades, i suposant que aquest percentatge és el mateix al llarg dels onze anys del període que els autors de l'estudi de INJUVE prenen com a referència, tindrien que l'emigració del jovent suposa per a la ciutat de Barcelona una pèrdua total d'entre 2.716 i 3.380 milions d'euros durant aquest període, en funció del nivell d'estudis que adjudiquem als joves que surtin de la ciutat. És més, atès que el cost dels estudis, especialment

els universitaris, és a Catalunya superior a la mitjana estatal, i que el nivell de formació mitjà dels joves de Barcelona també està per sobre de la mitja espanyola, hauríem de suposar que l'impacte econòmic negatiu de l'emigració del jovent en la ciutat de Barcelona es situaria més a prop de la xifra més alta de les dues esmentades.

Crisi econòmica, treball, població i emigració

La crisi econòmica i l'increment de l'atur han marcat el fenomen migratori a escala mundial. I a Europa en particular, la crisi ha modificat els fluxos migratoris amb l'Amèrica Llatina i el Carib. Aquesta zona s'ha convertit els darrers anys en un pol d'atracció per a molts professionals i tècnics europeus. La mateixa Organització Internacional per a les Migracions (OIM), a través del seu portaveu Jean Philippe Chauzy, va destacar els fluxos d'enginyers civils d'Espanya i Portugal cap a l'Argentina, el Brasil i Mèxic.

L'OIM estima que entre 2008 i 2010, al voltant de 110.000 persones europees van migrar a l'Amèrica Llatina, mentre que el nombre de migrants llatinoamericans cap a la UE va baixar de 400.000 l'any 2006 a 229.000 el 2009. Actualment, més de quatre milions de persones llatinoamericanes resideixen a Europa, principalment a Espanya, el Regne Unit, Holanda, Itàlia i França, mentre que les europees residents a l'Amèrica Llatina sumen un total d'unes 1.250.000.

Les repercussions de la crisi a Europa, marcades d'una banda per una alta destrucció d'ocupació i pel manteniment d'altres taxes d'atur i, de l'altra, per la minva de la protecció social i l'augment de la pobresa i el risc de patir-la, han empès les persones a emigrar.

La pèrdua de feina al nostre país ha afectat tota la població, en especial la població estrangera que com a conseqüència es queda sense permís de treball i de residència. Algunes persones entren a treballar en l'economia submergida, d'altres opten per tornar al seu país d'origen "si allà l'economia s'ha reactivat" o per anar cap a altres països on tenen una xarxa de familiars o de compatriotes.

A Barcelona, malgrat que cal destacar el canvi de tendència amb un creixement positiu del 2,3% del darrer any, en el període de 2008 a 2014 les dades d'afiliació total a la Seguretat Social mostren una pèrdua del 7,9% de persones afiliades. Malauradament, les dades de la ciutat no estan disponibles per nacionalitat, per la qual cosa s'analitzaran les provincials.

En el període esmentat s'han destruït el 9% dels llocs de treball de la província de Barcelona segons les dades d'afiliació a la Seguretat Social i el 25,7% d'aquests llocs els ocupaven persones de nacionalitat estrangera. El darrer any han augmentat un 3% les noves afiliacions en aquest territori, només el 0,3% de les quals han estat de persones amb nacionalitat estrangera. En conseqüència, el pes de les persones afiliades amb nacionalitat estrangera sobre el total d'afiliació a la Seguretat Social al llarg d'aquests anys s'ha reduït 1,3 punts.

Una altra dada a considerar és l'evolució de l'afiliació de la població jove en el mateix període. A la província de Barcelona, el desembre de 2014 hi havia 337.768¹⁴ persones menors de 30 anys afiliades, el 37,5% de les quals eren menors de 25 anys. Les darreres dades interanuals d'afiliació jove són positives: la dels menors de 25 anys ha crescut un 8,5% i la dels menors de 30 anys un 4%. No obstant això, queda molt per recuperar les 220.535 afiliacions a la SS perdudes en el període, el 74,2% corresponents a persones menors de 30 anys.

Així doncs, el pes de les persones afiliades menors de 30 anys sobre el total de l'afiliació ha perdut 5,3 punts i 2,3 punts la de les menors de 25 anys. Entre 2008 i 2014 es van perdre un 12,6% dels llocs de treball, el 45,4% dels quals eren ocupats per persones amb nacionalitat estrangera.

Aquesta tendència en el mercat de treball també es reflecteix en les dades de l'EPA de la ciutat. Segons aquesta font, en el període 2008-2014, la població barcelonina de més de 16 anys es va reduir en 47.800 persones (-3,5%). La població en edat laboral, la de 16 a 64 anys, també coneguda com a població potencialment activa, presenta un descens encara major: 56.400 persones, un -5,4%, de la qual 40.050 persones pertanyen al tram de 16 a 29 anys.

Si ens centrem en la població activa de la ciutat, les persones que treballen o volen treballar, la baixada es similar, ja que es va reduir en 41.900 persones, en el mateix període. Dos col·lectius concentren aquesta pèrdua: la població activa jove, que va descendir 40.900 persones, un 23,5%, i les persones amb nacionalitat estrangera, que representen el 59,2% de la població activa perduda.

Una de les conseqüències que la crisi econòmica ha generat al nostre país, per tant, és una pèrdua de població. Aquest, també és un fenomen evident a la nostra ciutat, especialment en les franges d'edat del jovent i en la població estrangera, una evolució on coincideixen tant les dades de l'Enquesta de població activa, ja analitzades, com les del padró municipal d'habitants.

Segons el padró municipal d'habitants de juny de 2014, Barcelona tenia 1.613.393 habitants i respecte a l'any 2013 havia perdut 697 residents. La població de 16 a 29 anys s'establia en 233.131 persones, 4.767 menys que l'any anterior. La població potencialment activa, la de 16 a 64 anys, sumava 1.052.493 persones, 5.652 menys que el juny de 2013. Un cop més es posa en relleu la reducció de la població activa i fonamentalment de la població jove.

Cal destacar que des de l'any 2008, la població total de Barcelona ha disminuït un 0,9%, és a dir, 14.697 persones. Els descensos han estat més elevats entre

14 Font: Observatori de les Ocupacions-Servei Públic d'Ocupació Estatal a Barcelona.

la població jove, atès que la reducció de persones de 16 a 29 anys ha estat del 16,1% (44.691 persones), i en el conjunt de la població potencialment activa de 16 a 64 anys, 3,7% (40.945 persones).

Si s'observen les dades per nacionalitat, en aquest període la població estrangera va disminuir un 7,9% (23.072) i l'espanyola va augmentar un 0,6% (8.375). En conseqüència, al llarg d'aquests anys el pes de la població estrangera sobre el total de la població ha perdut 1,3 punts i s'estableix en el 16,6% l'any 2014. La població estrangera va assolir el seu màxim, amb 300.917 persones empadronades, l'any 2009 i va començar a disminuir el 2010. Des d'aleshores s'ha reduït un 10,8%

S'ha de tenir en compte la reducció de persones estrangeres empadronades provinents de les concessions de nacionalització espanyola, ja que el 2013 gairebé es van triplicar les concessions administratives a Catalunya i la província de Barcelona. Aquestes darreres es van xifrar aquell any en 57.842 i suposen el 78,7% de les realitzades a Catalunya.

Evolució de les concessions de nacionalitat espanyola per residència

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Var. 2008-13	Var. 2012-13
Catalunya	19.806	19.566	29.150	28.603	25.891	73.468	270,9%	183,8%
Barcelona	16.157	15.612	23.066	22.273	19.783	57.842	258%	192,4%

De les 57.842 persones a les quals es va concedir la nacionalitat espanyola per motiu de residència, el 64,3% feia dos anys que residien a Espanya, el 15,6% feia 10 anys, el 13,4% havien nascut a Espanya i el 6,5% van obtenir la nacionalitat per raó de matrimoni amb una persona espanyola. Per edats, el 15% eren menors de 15 anys, el 35,1% tenien de 15 a 34 anys, el 48,9% tenien de 35 a 64 anys i l'1,1% tenien més de 64 anys.

Per lloc de naixement, ocupaven el primer lloc les nascudes a l'Amèrica Central i del Sud (66,4%), les nascudes a Espanya (13,4%), seguides per les africanes (13,3%), les asiàtiques (4,37%), les de la resta d'Europa (0,86%) i la UE (0,56%).

Per nacionalitats la distribució és: Marroc 19,2%, Equador 17,2%, Bolívia 0,3%, Colòmbia 9,9%, Perú 9,4%, República Dominicana 5,3%, Argentina 3,8%, Pakistan 2,6%, Veneçuela 1,8%, Cuba 1,8%, Xile 1,7%, Brasil 1,7%, Uruguai 1,5%, Paraguai 1,2%, Hondures 1,2%, Senegal 1%, Mèxic 1%, Nigèria 0,6%, Algèria 0,4%, Romania 0,3%, apàtrides i no consta 0,1%.

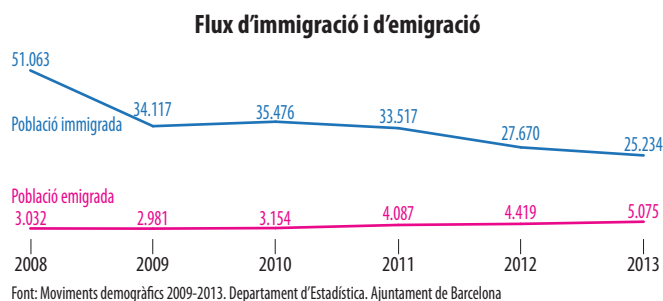
Estadístiques que mesuren fluxos

Ajuntament de Barcelona

Moviments demogràfics 2009-2013

Els darrers anys, la crisi econòmica ha afectat els fluxos de les migracions. Segons les dades de moviments demogràfics del municipi, la ciutat de Barcelona no ha estat aliena a aquesta dinàmica i, malgrat que la immigració provinent de l'estranger ha minvat any rere any i des de 2008 s'ha reduït un 50,6%, en el mateix període la població barcelonina que ha emigrat a l'estranger ha augmentat fins a arribar al 67,4% en el període i un 14,8% el darrer any. El saldo migratori amb l'estranger continua sent positiu a la ciutat.

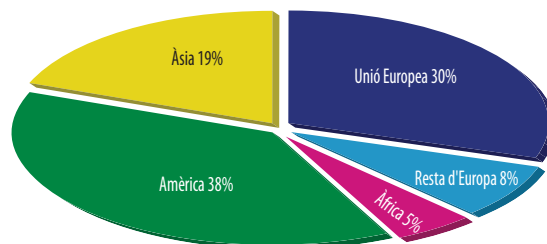
L'any 2009 és el primer exercici en què es comencen a notar les repercussions de la crisi en el camp migratori. La immigració provinent de l'estranger es redueix un 33% respecte a 2008. L'any 2013 Barcelona va rebre la meitat (-50,6%) d'immigració estrangera que el 2008, mentre que respecte a l'any 2012 només en va rebre un 8,8% menys.

Característiques del flux d'immigració

L'any 2013, el 50,1% (12.630) de les persones provinents d'altres països van ser dones i el 49,9% (12.604) homes. És el primer any des de 2008 en què el nombre de dones immigrants supera el d'homes i la distància entre els dos col·lectius es redueix a 8,8 punts. En aquest període, la immigració masculina s'ha reduït un 54,6% i la femenina un 45,7%.

L'any 2013, el 37,7% de la immigració a Barcelona prové d'Amèrica (9.523), el 26,6% d'Europa (7.619 de la Unió Europea i 1.942 de la resta), el 30,2% d'Àsia (4.828), el 4,8% d'Àfrica (1.206) i el 0,5% (116) d'Oceania.

L'any 2013, el 90,2% de la població immigrada és estrangera (22.770) davant del 9,8% d'espanyola (2.464). Podem observar com la població immigrant amb nacionalitat espanyola ha crescut un 0,4% des de l'any 2009 mentre que l'estrangera s'ha reduït un 28,1% en el mateix període.

Emigració. Moviments demogràfics

Les dades d'emigració de moviments demogràfics de l'Ajuntament de Barcelona tenen com a font l'explotació estadística del Padró municipal d'habitants.

Per tant, tal com hem comentat, les dades presenten un cert biaix provinent de la comunicació a l'Ajuntament de la nova situació de les persones afectades. Les persones estrangeres presenten recels i, per tant, no l'ha arriben a efectuar.

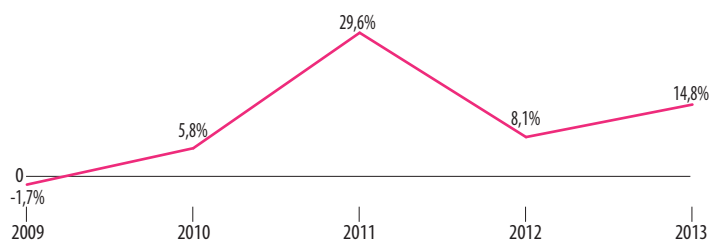
Malgrat el biaix, analitzarem les dades disponibles. Segons aquestes, 5.075 persones residents a la ciutat de Barcelona van emigrar a l'estranger. Podem observar com la població barcelonina emigrant a l'estranger ha augmentat un 67,4% des de l'any 2008 i un 14,8% respecte a 2012.

Flux d'emigració de la ciutat de Barcelona amb destinació a l'estranger

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Total	3.032	2.981	3.154	4.087	4.419	5.075

Segons les variacions interanuals dels fluxos d'emigració de la ciutat de Barcelona, l'any 2009 es va produir un decrement de persones emigrades a l'estranger respecte a l'any anterior. Els exercicis següents l'evolució va ser: un increment del 5,8% el 2010, un increment del 30% el 2011, un descens del 8,1% el 2012 i, finalment, el 2013 pràcticament es va duplicar respecte a l'any anterior.

Variació interanual flux d'emigració de la ciutat de Barcelona

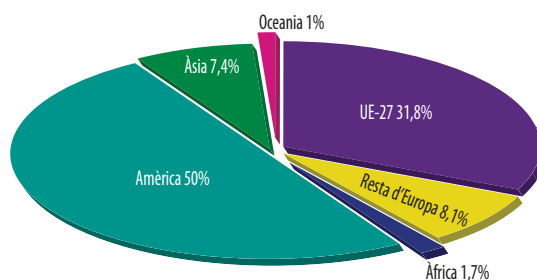

Característiques de l'emigració

L'any 2013, el 51,2% de la població emigrant amb destinació a l'estranger eren homes (2.600) i el 48,8% dones (2.475). L'emigració masculina va ser lleugerament superior a la femenina. Des de l'any 2008, l'emigració masculina ha augmentat un 68,2% davant el 66,6% de la femenina. El darrer any, la masculina s'ha incrementat un 16% i la femenina un 13,6%.

Flux d'emigració de Barcelona a l'estranger. 2013

De les 5.075 persones que han canviat la seva residència de Barcelona a l'estranger, 2.537 persones, el 50%, han anat a residir al continent americà, el 39,9% a un país europeu (1.612 a la Unió Europea i 410 a la resta), 378 persones (7,4%) a l'Àsia, 86 persones (1,7%) a l'Àfrica i 52 persones (1%) a Oceania.

L'any 2013, la població emigrant amb destinació a l'estranger va ser majoritàriament masculina, tret de la Unió Europea i Oceania.

Els fluxos d'emigració més importants es produeixen en la població en edat de treballar. El grup majoritari és el que té entre 30 i 44 anys amb un 40,6%, seguit del de 15 a 29 anys amb un 24,5%.

Les xifres ens mostren com, respecte a 2009, l'any 2013 la població barcelonina que ha emigrat a l'estranger ha augmentat en 2.094 persones, un 70,2%, i en 656 persones més que l'any anterior (14,8%). L'emigració a l'estranger de persones de 30 a 44 anys suposa un 40% d'aquesta. El col·lectiu de 30 a 54 anys que ha emigrat a l'estranger s'ha duplicat des de 2009.

Al principi de l'apartat ja hem comentat el biaix que presenten aquestes dades municipals. El fet que la població estrangera no tingui incentiu per comunicar la baixa padronal arriba a invertir el percentatge de població i nacionalitat. Només observant les variacions residencials, les baixes per caducitat i les baixes per destinació desconeguda a l'estranger, indicador que l'INE explota a nivell provincial, es pot fer una aproximació a aquest escenari.

Segons les dades municipals, l'any 2013, el 71,6% de la població que va emigrar de la ciutat a l'estranger tenia nacionalitat espanyola davant un 28,4% que era de nacionalitat estrangera. Mentre que l'emigració a l'estranger s'ha incrementat un 70,2% de mitjana des de l'any 2009, per a les persones que tenen nacionalitat espanyola s'eleva fins al 86,3%, mentre que per a les que tenen nacionalitat estrangera baixa al 40%.

Emigració i nivell d'instrucció

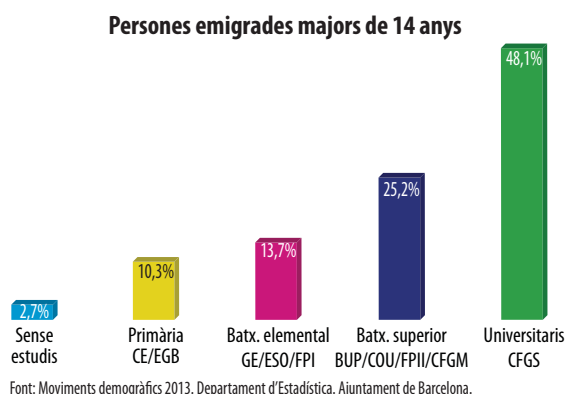
A través de les estadístiques de moviments demogràfics podem fer una aproximació al nivell d'instrucció de les persones residents a Barcelona que durant el 2013 van emigrar a l'exterior i que, com hem insistit, van comunicar a l'Ajuntament de Barcelona la seva marxa. Hem de tenir en compte que la mostra presenta un cert biaix ja que, com hem comentat, el 71,6% de les persones que van comunicar la seva marxa eren de nacionalitat espanyola, mentre que el gruix de les persones que emigren són de nacionalitat estrangera.

Del total de les 5.075 persones que van emigrar l'any de referència, analitzarem les 4.287 que tenen els 15 anys fets.

Nivell d'instrucció de la població global emigrant

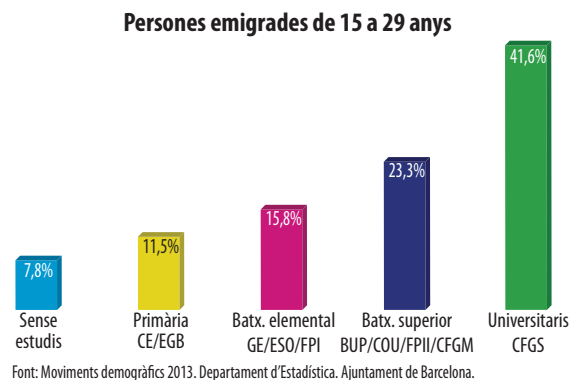
De les 4.287 persones emigrants de més de 15 anys durant l'any 2013, 2.060, el 48,1%, tenien estudis de universitaris o cicles formatius de grau superior,

el 13%, és a dir, 558 persones, havien cursat com a màxim primària i el 38,8% havien assolit secundària.

Nivell d'instrucció de la població jove emigrant

Dels 1.241 joves menors de 30 anys que van emigrar el 2013, el 41,6% tenien estudis universitaris, mentre que gairebé un de cada cinc tenia com a màxim estudis primaris. El 39,1% tenien estudis secundaris de diferent grau.

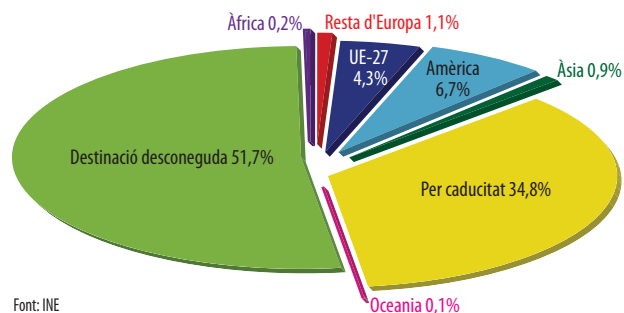
Estadística de variacions residencials

L'Estadística de variacions residencials inclou les dades padronals però incorporant-hi les baixes del padró per caducitat o per destinació desconeguda. Segons aquesta font, el 90,4% de les persones que van emigrar el 2013 eren de nacionalitat estrangera mentre que només un 9,6% eren de nacionalitat espanyola.

A Barcelona, durant l'any 2013 es van produir 36.374 d'aquestes baixes però només coneixem la destinació del 13,5% atès que la destinació del 51,7% és desconeguda i el 34,8% eren baixes per caducitat.

Les variacions residencials de les quals coneixem el país de destinació es distribueixen de la manera següent: 1.571 corresponen a països de la UE, 404 de la resta d'Europa, 78 d'Àfrica, 2.454 d'Amèrica, 342 d'Àsia, i 52 d'Oceania.

Variacions residencials amb destinació a l'estranger. Baixes. Barcelona 2013

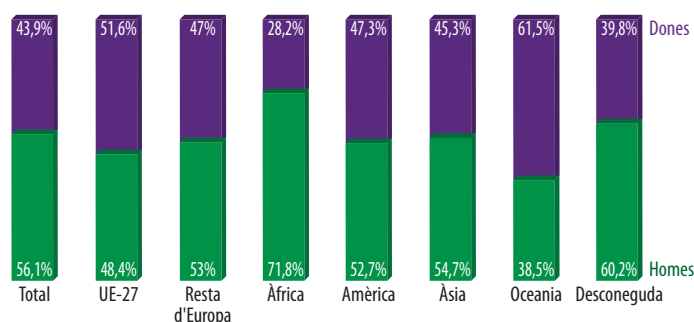

Font: INE

Hi destaquen l'1,4% de baixes que tenen com a destinació l'Equador, l'1,1% del Regne Unit, l'1% d'Alemanya, el 0,9% dels Estats Units, el 0,8% de França, el 0,6% del Perú i Colòmbia, el 0,5% de l'Argentina, Xile i Suïssa, el 0,4% de Bolívia, el Brasil i Andorra, el 0,3% d'Itàlia, la Xina i Veneçuela i el 0,2% dels Països Baixos, Bèlgica, la República Dominicana, Mèxic i l'Uruguai.

La importància de l'Equador com a destinació es deu fonamentalment al retorn d'immigrants equatorians nacionalitzats espanyols durant el pas pel nostre país i que, a més, un cop retornen a l'Equador s'inscriuen al consolat espanyol per mantenir activa la seva nacionalitat.

Baixes segons destinació i sexe. Barcelona 2013

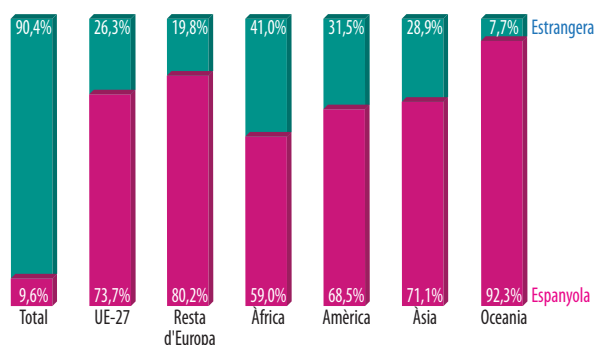
Podem observar com els homes són majoritaris en el fet migratori, tant entre aquells dels quals coneixem la destinació, que superen en 12,3 punts les dones, com en aquells que pateixen baixa per destinació desconeguda, en què la diferència arriba a 20,3 punts. En les baixes per caducitat la diferència es retalla a 3,9 punts.

Baixes segons destinació i nacionalitat. Barcelona 2013

	Total	Nacionalitat	
		Espanyola	Estrangera
Total estranger	36.374	3.501	32.873
Unió Europea (27)	1.571	1.158	413
Resta d'Europa	404	324	80
Àfrica	78	46	32
Amèrica	2.454	1.682	772
Àsia	342	243	99
Oceania	52	48	4
Desconeguda	18.809	0	18.809
Baixes per caducitat	12.664	0	12.664

Com veiem, un altre cop a causa del biaix que representa que el 86,5% de les baixes per emigració a l'estranger siguin amb destinació desconeguda o per caducitat, les persones amb nacionalitat espanyola són majoritàries en totes les destinacions. També es mostra l'efecte de la voluntat de les persones que han obtingut la nacionalitat espanyola d'exercir-la mitjançant la inscripció al consolat.

Baixes per destinació i nacionalitat. Barcelona 2013

L'Estadística de variacions residencials conté les dades de la província. Barcelona, l'any 2013, va tenir 79.328 baixes residencials a l'exterior. El 87,5% de les persones emigrades tenien nacionalitat estrangera davant el 12,5% de les que tenien nacionalitat espanyola.

Flux d'emigració amb destinació a l'estranger per nacionalitat

	2008	2013
Total	64.353	79.328
Espanyola	4.622	9.923
Estrangera	59.731	70.181

Des de 2008, el flux d'emigració amb destinació a l'estranger s'ha incrementat un 23,3%, el de les persones que tenen nacionalitat estrangera ha augmentat un 17,5% i el de les que tenen nacionalitat espanyola s'ha doblat (114,7%).

Flux d'emigració amb destinació a l'estranger per edat i lloc de naixement. 2013

	Total		Nascuts a Espanya		Nascuts a l'estranger	
		%		%		%
Total	79.328	100%	9.147	11,5%	70.181	88,5%
De 0 a 15 anys	9.626	12,1%	4.757	52%	4.869	6,9%
De 16 a 34 anys	36.516	46,0%	2.084	22,8%	34.432	49,1%
De 35 a 55 anys	27.208	34,3%	1.748	19,1%	25.460	36,3%
Més de 55 anys	5.978	7,5%	558	6,1%	5.420	7,7%

Del total de baixes, l'11,5% eren persones nascudes a Espanya i el 88,5% a l'estranger. Per edats, el grup majoritari és el de 16 a 34 anys, que suposa un

46% del total. Per als nascuts a Espanya aquest pes es redueix al 22,8% i per als nascuts a l'estranger significa el 43% del total.

Cal destacar que de les 9.147 persones nascudes a Espanya, el 52% eren menors de 16 anys. Aquest fet es reproduïx en el grup de 35 a 55 anys, que té un pes del 34,3%, però si observem les nascudes a Espanya és del 19,1%.

Flux d'emigració espanyola amb destinació a l'estranger per edat i lloc de naixement

	Total		Nascuts a Espanya		Nascuts a l'estranger	
Total	9.923	100%	6.177	62,2%	3.746	37,8%
De 0 a 15 anys	2.406	24,2%	1.954	31,6%	452	12,1%
De 16 a 34 anys	3.351	33,8%	1.995	32,3%	1.356	36,2%
De 35 a 55 anys	3.304	33,3%	1.703	27,6%	1.601	42,7%
Més de 55 anys	862	8,7%	525	8,5%	337	9%

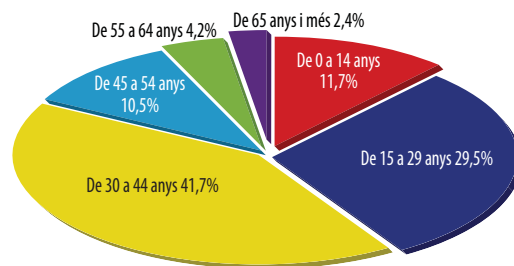
Del total de 9.923 persones espanyoles, 3.746 persones, el 37,8%, han nascut a l'estranger. Per edats, el grup de 16 a 34 anys i el de 35 a 55 anys tenen un pes molt similar, amb el 33%. Cal destacar que el grup de persones nascudes a l'estranger de la franja de 35 a 55 anys és el majoritari i assoleix el 42,7% del total de les que han nascut a l'estranger.

Migracions segons l'INE

L'Estadística de migracions de l'INE, que té com a objectiu fer una valoració quantitativa dels fluxos migratoris, s'elabora des de l'any 2013 a partir de les variacions residencials registrades en la base de dades del Padró Municipal. Amb l'objectiu d'aproximar-se a la definició de migració s'encreuen les baixes i les altes produïdes en el padró amb l'objectiu de determinar les variables padronals que es puguin vincular amb migracions exteriors. Posteriorment se'ls imputa un país de naixement, un país de nacionalitat i un país d'origen i de destinació. El màxim nivell de desagregació és la província, no el municipi.

Segons aquestes dades, de la província de Barcelona van emigrar a l'exterior 105.509 persones residents, de les quals un 9,5% tenien nacionalitat espanyola i el 90,5% estrangera.

El 30,9% de les persones que van emigrar a l'exterior havien nascut a Amèrica del Sud, el 17,7% a l'Àsia, el 14,9% a l'Àfrica, el 14,4% en països de la UE excloent-ne Espanya, el 10,4% a Espanya, el 3,5% a la resta d'Europa, el 3,2% a Amèrica del Nord i el 0,1% a Oceania.

Amb relació a la destinació, el 32% tenia com a destinació Amèrica del Sud, el 29,1% la UE, el 14,6% l'Àsia, el 4,7% la resta d'Europa i, amb el mateix percentatge, Amèrica del Nord, el 4,2% Amèrica Central i el Carib i el 0,2% Oceania.

Per edats, el 41,7% tenien entre 30 i 44 anys, el 29,5% de 15 a 29 anys, l'11,7% de 0 a 14 anys, el 4,2% de 55 a 64 anys i el 2,4% més de 64 anys.

El continent americà encapçala la destinació de la població emigrant amb un 41% del total de persones que van marxar i dins d'aquesta destaquen els països d'Amèrica del Sud, Central i Carib que agrupen el 36% del total. En segon lloc, es troben els països europeus amb un 34%, amb el 15% el continent asiàtic, Àfrica va ser la destinació del 10% de la població emigrant, i Oceania ofereix xifres molt minses, gairebé inapreciables.

Flux d'emigració amb destinació a l'estranger per edat i destinació. Prov. de Barcelona 2013

	Total	UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord	Amèrica Central i el Carib	Amèrica del Sud	Àsia	Oceania
Total	105.509	30.750	4.960	11.031	4.909	4.425	33.778	15.396	261
De 0 a 14 anys	12.331	4.063	473	975	542	446	3.843	1.940	50
De 15 a 29 anys	31.151	8.550	1.371	3.135	1.859	1.696	9.554	4.910	73
De 30 a 64 anys	59.445	17.503	2.954	6.618	2.389	2.157	19.307	8.377	134
De 65 anys i més	2.584	634	162	302	117	125	1.073	167	3

Atenent a la nacionalitat de les persones emigrants a l'estranger, segons aquesta font, el 9% tenien nacionalitat espanyola, el 21% d'algun país europeu i el 35% de països del continent americà, destacant que els països d'Amèrica Central, del Carib i del Sud suposaven el 32% del total.

Flux d'emigració amb destinació a l'estranger per edat i nacionalitat. Prov. de Barcelona 2013

	Espanya	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord	Amèrica Central i el Carib	Amèrica del Sud	Àsia	Oceania
Total	10.052	18.594	3.883	16.025	3.403	4.487	29.423	19.554	86
De 0 a 14 anys	2.336	2.160	356	1.727	306	429	2.829	2.181	8
De 15 a 29 anys	2.070	4.909	1.172	4.483	1.581	1.739	8.645	6.526	24
De 30 a 64 anys	5.237	11.058	2.261	9.400	1.463	2.192	17.108	10.674	52
De 65 anys i més	411	469	92	417	54	126	841	173	1

Abans d'assenyalar el volum de persones que van marxar segons el país de naixement, hem d'aclarir, un cop més, que nacionalitat i país de naixement no sempre estan vinculats, per la qual cosa, els percentatges no són coincidents. En aquest apartat trobem que el 10% de la població emigrant havia nascut a Espanya, el 18% a Europa i el 39% al continent americà, i el 35% era nascuda al subcontinent d'Amèrica del Sud, Central i Carib.

Flux d'emigració amb destinació a l'estranger per edat i país de naixement Província de Barcelona 2013

	Espanya	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord	Amèrica Central i el Carib	Amèrica del Sud	Àsia	Oceania
Total	11.025	15.526	3.829	15.673	3.397	4.604	32.638	18.716	100
De 0 a 14 anys	6.550	1.234	240	681	298	216	1.952	1.152	9
De 15 a 29 anys	1.237	4.383	1.194	4.590	1.587	1.836	9.730	6.565	27
De 30 a 64 anys	2.938	9.540	2.303	9.980	1.463	2.413	19.935	10.809	64
De 65 anys i més	303	371	90	424	48	140	1.021	189	0

Infància

Per edats, podem extreure algunes conclusions interessants com el fet que més de la meitat de les persones de 0 a 14 anys que van emigrar l'any 2013 eren nascudes a Espanya (53,1%) però només el 18,9% tenien nacionalitat espanyola, cosa que indica que són fills de persones immigrades que retornen o reemigren a un altre país.

D'altra banda, el 22,9% de les menors de 15 anys nascudes a Espanya tenien nacionalitat d'un país llatinoamericà, el 20,4% d'altres països europeus, el 17,7% asiàtica i el 14% africana.

Que una part important de les persones emigrants se'n vagin amb la seva família explica que la destinació de gairebé el 68% de la població més jove

siguin països del d'Amèrica Central i del Sud i la Unió Europea, que són els llocs on predominantment marxen les seves famílies a treballar.

Població de 15 a 29 anys

Del total de 31.151 joves en edat de treballar que van emigrar, el 4% havien nascut a Espanya i el 6,6% tenien aquesta nacionalitat.

El 36,1% dels joves tenien com a destinació Amèrica Central i del Sud, un percentatge similar als dels que hi havien nascut (37,1%), i només el 33,3% tenia nacionalitat de països d'aquelles parts del continent.

El 20,9% dels joves emigrats tenia nacionalitat de països asiàtics, percentatge similar al de naixement, però només el 15,8% tenia com a destinació algun país d'aquest continent.

El 10,1% del total de joves emigrats van marxar a l'Àfrica, mentre els que tenien nacionalitat de països d'aquest continent van ser el 14,4% del total d'emigrats, un percentatge similar al de naixement.

Població de 30 a 64 anys

El 36,1% de les 59.445 persones adultes que van marxar l'any 2013 ho van fer a països d'Amèrica Central i del Sud, un percentatge similar al de les persones que hi van néixer (37,6%) que van emigrar aquell any. El 32,5% de la població d'aquest tram d'edat emigrada tenia nacionalitat d'algun país d'aquestes parts del continent.

El 29,4% de la població adulta emigrada tenia com a destinació algun país de la Unió Europea, però si n'excloem el 8,8% de persones espanyoles emigrants només el 18,6% tenien la nacionalitat d'un país de la UE.

Població major de 64 anys

Amb relació a la destinació destaquen, molt per sobre d'altres, les persones majors de 64 anys que emigren a Amèrica Central i del Sud, un 46,4%, mentre que la mitjana d'emigrants de totes les edats cap a aquesta destinació se situa 10 punts per sota, ja que el 44,9% de les persones emigrades el 2013 hi havien nascut i el 37,4% tenia nacionalitat d'algun país d'aquestes parts del continent.

Un 16,4% de la població emigrant era nascuda a l'Àfrica. Un percentatge similar dels que van emigrar aquell any tenia nacionalitat d'algun país d'aquest continent, mentre que l'11,7% va optar per residir en algun país africà.

Població inscrita als consultats

Cens electoral de residents absents

El cens electoral de residents absents (CERA) és gestionat pels consultats. Inclou les persones amb nacionalitat espanyola majors de 18 anys inscrites com a residents als registres de matrícula consular. Amb aquesta inscripció es pot exercir el dret de vot a les eleccions generals, autonòmiques i europees.

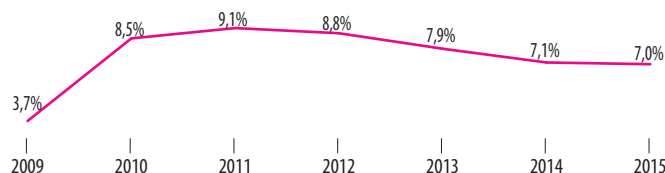
Des de gener de 2008 a gener de 2015, la població barcelonina inscrita en aquest cens s'ha incrementat un 65,2%, és a dir, 37.857 persones. De gener de 2014 a gener de 2015 l'augment va ser del 7%

Cens electoral de residents a l'estranger. Barcelona ciutat

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
58.073	60.195	65.340	71.254	77.538	83.684	89.619	95.930

Font: CERA, 1 de gener de cada any.

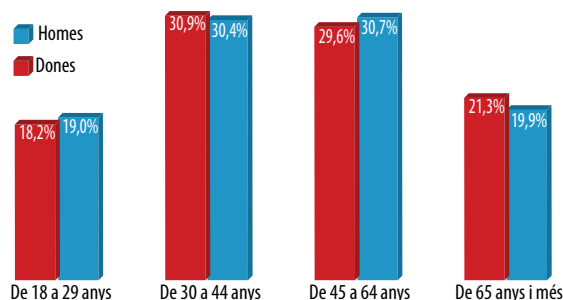
Variació interanual del CERA de Barcelona ciutat

Com en altres apartats, no tenim informació sobre les dades desagregades d'aquest cens a escala municipal, per la qual cosa farem referència a la província, on es va fer una explotació estadística per edat i sexe per al CERA de les eleccions al Parlament Europeu de maig de 2014. De les 135.478 persones inscrites, el 50,9% eren dones i el 49,1% homes.

CERA, Per sexe i edat . Província de Barcelona. Maig 2014

	Dones	Homes	Total
De 18 a 29 anys	12.519	12.605	25.124
De 30 a 44 anys	21.343	20.248	41.591
De 45 a 64 anys	20.443	20.417	40.860
De 65 anys i més	14.670	13.233	27.903
Total	68.975	66.503	135.478

Finalment, hem d'assenyalar que el 55% de les 145.383 persones inscrites al CERA de la província de Barcelona resideixen en sis països: Argentina (11,9%), França (11%), Mèxic (7,3%), Alemanya (6,3%), EUA i Brasil (6%).

Cens d'inscrits de la província de Barcelona per país de residència

Argentina	17.349	11,9%	Regne Unit	7.236	5,0%
França	15.942	11,0%	Suïssa	7.041	4,8%
Mèxic	10.653	7,3%	Andorra	5.737	3,9%
EUA	9.140	6,3%	Xile	5.689	3,9%
Alemanya	9.132	6,3%	Equador	4.368	3,0%
Brasil	8.793	6,0%	Bèlgica	3.218	2,2%
Veneçuela	8.669	6,0%	Colòmbia	2.875	2,0%

Font: CERA, 1 de gener de 2015.

Padró d'habitants residents a l'estranger

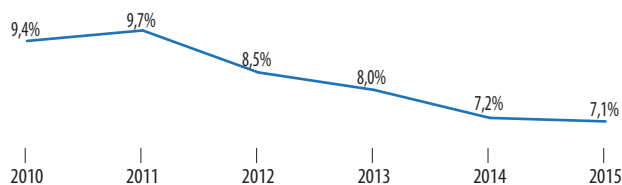
El padró d'habitants residents a l'estranger (PERE) conté les inscripcions de les persones amb nacionalitat espanyola que viuen habitualment fora d'Espanya, tant si només tenen nacionalitat espanyola com si no, inscrites com a residents habituals al registre de matrícula de l'oficina consular corresponent a la seva residència i si la inscripció ha estat comunicada a l'INE. Aquestes dades es publiquen des de l'any 2009.

Segons aquestes fonts, l'any 2015 la població de Barcelona que residia a l'estranger es va incrementar un 7,1% respecte a l'any anterior fins a situar-se en 121.888 persones. Amb relació a 2009, el primer any de què es disposa de dades, va augmentar un 61,6%.

Padró d'habitants residents a l'estranger

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Total	75.425	82.547	90.543	98.236	106.129	113.763	121.888
Homes	36.832	40.413	44.475	48.300	52.251	56.186	60.393
Dones	38.593	42.134	46.068	49.936	53.878	57.577	61.495
% sobre la població	4,6%	5,1%	5,6%	6,1%	6,5%	7,1%	

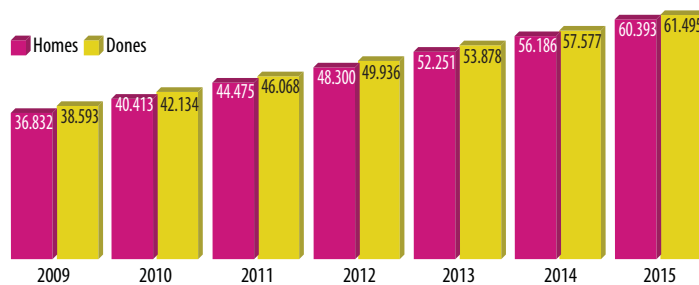
Població barcelonina resident a l'estranger. Variació interanual

Per sexe, l'1 de gener de 2015 el 50,5% de la població resident a l'estranger eren dones i el 49,5% homes.

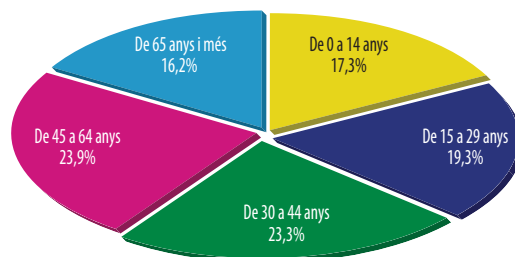
Des de 2009, 23.561 homes barcelonins han traslladat la seva residència a l'estranger, amb un augment del 64% respecte a les xifres existents fins llavors. L'augment de dones emigrants va ser del 59,3%, és a dir, de 22.902.

Població barcelonina resident a l'estranger per sexe

Població barcelonina resident a l'estranger per edat. 2014

En el moment de tancament d'aquest informe encara no s'han fet públiques algunes de les variables bàsiques de 2015 com, per exemple, l'edat. Comparant les dades de 2014 amb les de 2009 veiem com el grup de 15 a 29 anys creix 11,7 punts per sobre de la mitjana.

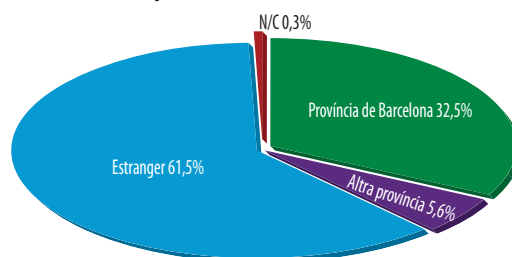

Tampoc estaven disponibles, les dades de població per país de residència (amb 1.000 o més residents) i lloc de naixement, per la qual cosa analitzarem les de la província que sí estan publicades.

	2009	2014	Var. 2009-14
De 0 a 14 anys	12.272	19.654	60,2%
De 15 a 29 anys	13.546	22.010	62,5%
De 30 a 44 anys	17.976	26.453	47,2%
De 45 a 64 anys	17.338	27.168	56,7%
De 65 i més anys	14.293	18.478	29,3%
Total	75.425	113.763	50,8%

L'1 de gener de 2015, de les 188.325 persones de la província de Barcelona inscrites al PERE, el 61,5% van néixer a l'estranger, el 32,5% a la província de Barcelona i el 5,6% a la resta d'Espanya.

Lloc de naixement de les persones inscrites al PERE. Província de Barcelona

El 57,7% resideixen a Amèrica, el 40,4% a Europa, el 2,7% a l'Àsia i l'1,1% a l'Àfrica i Oceania

El 20,2% de la població barcelonina resident a l'estranger és menor de 16 anys, el 64,5 té entre 16 i 64 anys i el 15,2% més de 64 anys.

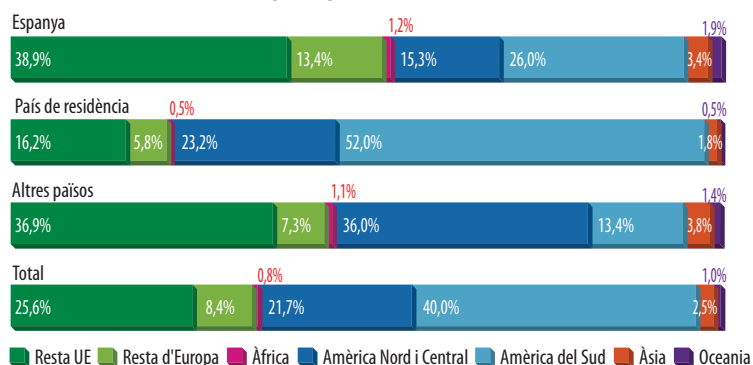
Població resident a l'estranger per edat i per lloc de naixement. Barcelona ciutat. 2014

	2009				2014			
	Espanya	Mateix país de residència	Altres països	Total	Espanya	Mateix país de residència	Altres països	Total
De 0 a 14 anys	1.497	10.083	688	12.272	3.200	15.269	1.184	19.654
De 15 a 64 anys	19.561	24.905	4.057	48.860	21.726	45.712	8.049	75.631
Més de 64 anys	10.806	2.447	595	14.293	12.303	4.877	1.041	18.478
Total	31.864	37.435	5.340	75.425	37.229	65.858	10.274	113.763

Entre el total de persones residents a Barcelona que emigren cal distingir l'elevat percentatge de les que retornen al seu país d'origen però opten per inscriure's al consolat per mantenir la nacionalitat espanyola. El pes del col·lectiu que fixa la seva residència al país de naixement s'incrementa del 49,6% l'any 2009 al 57,9% el 2014, és a dir, 8,3 punts en cinc anys. Dit d'una altra manera, l'increment total de residents barcelonins a l'estranger en aquests anys ha estat del 50,8% i el de les que han traslladat la seva residència al país on van néixer s'ha incrementat un 75,9%.

El rejueniment de la població de Barcelona i l'increment de la població activa jove que es va produir com a conseqüència de l'arribada de persones d'altres països pot canviar de signe amb la seva marxa donant pas a un envelliment de la població resident a Barcelona.

Població resident a l'estranger segons lloc de naixement i de residència. 2014

Més de la meitat, el 52,3% de la població barcelonina resident a l'estranger nascuda a Espanya resideix a Europa, en concret tres quartes parts en països de la Unió Europea. El 41% es van traslladar al continent americà, seguits del 3,4% a l'Àsia, prop d'un 2% a Oceania i l'1,2% a l'Àfrica.

Les dades de les persones que es traslladen al país on van néixer són significatives pel fet que poden indicar un doble efecte retorn: tres de cada quatre persones resideixen al continent americà i prop del 70% d'aquests a Amèrica del Sud. D'altra banda, el 22,1% de les residents a Europa eren nascudes al país on residien, un 1,8% a l'Àsia i un 1% a parts iguals entre Oceania i l'Àfrica.

Prop de la meitat de les persones barcelonines que van traslladar la seva residència en un país diferent d'aquell on van néixer van optar per instal·lar-se a Amèrica: el 36% a Amèrica del Nord i Amèrica Central i el 13,4% a Amèrica del Sud. Cal destacar el 44,2% que va marxar a Europa, principalment als països de la UE amb un 37%.

Altres indicadors

Malgrat no tenir un pes significatiu sobre el volum total de persones emigrants, recollim les dades de les persones perceptores de prestacions per desocupació que sol·liciten l'exportació d'aquestes prestacions a altres països on es traslladen per cercar feina, així com els programes per facilitar el retorn de les persones immigrades.

Exportació de les prestacions per desocupació a l'EEE

Les persones aturades que cobren prestació per desocupació, tant la contributiva com el subsidi, tenen la possibilitat d'exportar-la als països de l'Espai Econòmic Europeu (EEE) mentre busquen feina a l'estranger durant un període de tres o sis mesos.

La sol·licitud d'exportació de la prestació s'ha de fer a l'oficina d'ocupació a la qual es pertany i, un cop autoritzada, cal inscriure's com a sol·licitant d'ocupació als serveis nacionals d'ocupació del país on es residirà en el termini de set dies.

El nombre total de persones que van optar per demanar aquesta d'exportació de la prestació l'any 2014 van ser 225 a la ciutat de Barcelona i 545 a la província.

Barcelona ciutat	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Var. 2008-14
Subsidi d'atur	1	6	10	9	18	16	14	1.300%
Prestació contributiva	71	91	119	151	197	259	211	197%

Província de Barcelona	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Var. 2008-14
Subsidi d'atur	7	33	58	55	67	51	48	585,7%
Prestació contributiva	155	242	354	377	518	619	497	220,6%

El 74,9% de les 211 exportacions de prestacions contributives fetes a Barcelona l'any 2014 es distribueix principalment en cinc països; Regne Unit, Alemanya, França, Itàlia i Bèlgica.

La província presenta percentatges similars, tret d'alguna diferència en l'ordre dels països, atès que les 497 exportacions es concentren al Regne Unit, Alemanya, França, Bèlgica i Irlanda.

Amb relació als 14 prestacions no contributives exportades durant l'any 2014, veiem que es distribueixen principalment entre el Regne Unit, França, Alemanya i Itàlia. Els països de destinació de la província, un total de 48, són majoritàriament el Regne Unit, Bèlgica i França.

Programes de retorn voluntari de persones immigrades

Els programes que faciliten el retorn de persones immigrants són el retorn voluntari d'atenció social, el retorn voluntari productiu i les ajudes complementàries a l'abonament acumulat i anticipat a la prestació contributiva per desocupació a persones treballadores estrangeres extracomunitàries que retornin voluntàriament al seu país de procedència.

El nombre total de persones que es van acollir a aquests programes l'any 2014 va ser de 401.

El programa de retorn voluntari d'atenció social està dirigit a persones immigrades d'origen extracomunitari que es trobin en situació d'especial vulnerabilitat contrastable a través dels serveis socials de la seva zona de residència o d'una ONG especialitzada. Se'ls facilita un bitllet d'avió a un aeroport proper a la seva destinació final.

Des de 2009, a la província de Barcelona han tingut accés a aquest programa 932 persones. L'any 2014 en concret, 360 persones que es distribueixen per països de la manera següent: Paraguai 84, Bolívia 59, Hondures 52, Xile 38, Equador 28, Argentina 24, Brasil 17, Colòmbia 11, Perú 9, Uruguai 6, Pakistan i Senegal 5, Costa Rica 4, Geòrgia i Nicaragua 3, Rep. Dominicana 3, Xina i Mèxic 2, El Salvador 1, Índia 1, Nepal 1, República Democràtica del Congo 1 i Veneçuela 1.

El programa de retorn voluntari productiu també està dirigit a persones immigrades extracomunitàries no subjectes a l'obligació de retornar que desitgin emprendre un projecte empresarial associat al retorn.

Aquest programa és el que té menys beneficiaris. Des de 2009 s'han acollit 44 persones de la província de Barcelona, 17 de les quals el darrer any. Per països la distribució és la següent: Hondures 8, Senegal 3, Colòmbia 2, Bolívia 1, Equador 1, Gàmbia 1 i Perú 1.

El programa d'ajudes complementàries a l'abonament acumulat i anticipat a la prestació contributiva per desocupació a persones treballadores estrange-

res extracomunitàries que retornin voluntàriament al seu país de procedència (APRE) té com a objectiu ajudar al viatge de retorn als països d'origen a aquelles persones estrangeres extracomunitàries que tinguin reconegut el dret a percebre la prestació contributiva per desocupació. Cal que reuneixin els requisits següents: ser nacionals de països que tinguin subscrit un conveni bilateral amb Espanya en matèria de Seguretat Social; tenir reconegut el dret d'abonament de la prestació per desocupació en la modalitat establerta a l'article 1 del Reial Decret Llei 4/2008, de 19 de setembre, sobre l'abonament acumulat i anticipat de la prestació per desocupació .

Aquest programa és el que té més persones beneficiàries atès que des de l'any 2009 s'hi han acollit 1.362 persones, 24 d'elles el darrer any. La distribució per països és: Bolívia 10, Paraguai 8, Brasil, Xile 2 i Perú 2.

Les persones beneficiàries de tots aquests programes han de signar una declaració en què s'afirma la voluntarietat del seu retorn i el compromís no retornar a Espanya en el termini de tres anys.

Serveis d'assessorament per a la mobilitat internacional a Barcelona

Regidoria d'Adolescència i Joventut de l'Ajuntament de Barcelona

La regidoria d'Adolescència i Joventut de l'Ajuntament de Barcelona té un servei d'assessorament sobre mobilitat internacional a través de la xarxa de punts d'informació juvenil de Barcelona adreçat a persones de 14 a 35 anys.

Aquest servei ofereix:

Informació personalitzada, mitjançant cita prèvia, a través d'una persona experta.

Activitats informatives; tallers i xerrades amb periodicitat mensual, segons els interessos detectats o a demanda de centres educatius o grups informals de joves.

Campanya "BCN al món, un món d'oportunitats", que organitza tallers a càrrec d'ambaixades, consolat, delegacions i entitats representatives de diferents països que informen d'allò que cal saber per fer estades d'estudis, estades laborals, voluntariats, etc. de caràcter anual que es realitza a final d'any.

El butlletí InfoJove BCN de mobilitat internacional i participació en programes europeus.

Durant l'any 2014, els set punts d'informació juvenil de la ciutat van atendre 748 consultes, una gran part de les quals (696) van ser derivades a un assessorament personalitzat. D'aquestes, el 62% van correspondre a dones i el 38% a homes. Per edats, el 44% del total de les persones assessorades tenien entre 18 i 24 anys i el seu interès és coincident amb l'etapa de finalització dels estudis. Destaca també el gran augment de consultes sobre menors d'edat, que acaben assolint el 18% de les persones assessorades. Malgrat l'interès que suscita la mobilitat internacional per al col·lectiu de menors d'edat, no hi ha cap entitat a Barcelona que li ofereixi possibilitats significatives i des del servei es considera adequat fer una reflexió al respecte.

Temàtica de les consultes	Nombre de consultes
Treballar	289
Pràctiques	163
Servei Voluntari Europeu	179
Voluntariat	87
Estudiar	176

Pel que fa a les temàtiques de les assessories, el 32,3% estan relacionades amb el treball, el 19,7% amb els estudis, el 18,2% amb les pràctiques, el 20% amb el Servei Voluntari Europeu¹⁵ i el 9,7% amb el voluntariat.

¹⁵ El Servei Voluntari Europeu és una acció del programa Erasmus + de la UE. De sis mesos a un any, els joves poden col·laborar amb una organització d'un altre país en feines d'àmbit social, ambiental, cultural, de desenvolupament tecnològic, de lleure, etc.

Per zones geogràfiques, es van comptabilitzar 913 demandes d'informació, el 71% de les quals referents a Europa, per proximitat i perquè és on es concentren la majoria d'oportunitats, un 11% a Amèrica del Nord, un 12% a Amèrica del Sud, un 2% a l'Àsia i un 1% a l'Àfrica. Per països, destaca l'interès pel Regne Unit amb un 18,2% de les consultes, Irlanda amb l'11,3%, Alemanya i EUA amb 5,8%, el Canadà amb el 5,3%, França amb el 4,3% i consultes genèriques sobre Amèrica del Sud amb el 4,6%.

	Nombre de consultes
Europa	649
Amèrica del Nord	101
Amèrica del Sud	105
Àfrica	13
Àsia	16
Oceania	29

Servei d'Atenció a Immigrants, Emigrants i Refugiats

El Servei d'Atenció a Immigrants, Emigrants i Refugiats (SAIER) s'ha adaptat als canvis migratoris. Des de 1989 ha estat un organisme de referència de la població immigrada i l'any 2013 va incorporar dos nous serveis d'informació, un sobre emigració i un altre sobre retorn voluntari al país d'origen.

El servei d'informació sobre l'emigració està dirigit a persones que marxen del país i assessora sobre documentació per emigrar, informació sobre assistència sanitària, recerca de feina en un altre estat de la Unió Europea, ofertes de treball, contractes, drets laborals i socials, exportacions de les prestacions o subsidi per desocupació d'un país europeu a un altre, permís de llarga durada a la Unió Europea, homologació de títols acadèmics, informació sobre aspectes laborals, socials i culturals, i recursos per aprendre idiomes. D'altra banda, dóna informació i assessorament sobre el retorn voluntari, els seus programes, derivació a organismes i entitats gestores i també de les alternatives existents.

Alguns dels seus objectius són fer valer la formació, homologar la titulació i procedir de manera activa a la recerca de feina.

Té dues classes d'usuaris:

- a) Persones espanyoles no afectades pel règim d'estrangeria.
- b) Persones estrangeres que s'acullen al retorn "voluntari" tenint en compte que el retorn no és voluntari si no hi ha cap altra opció.

Els primers retornats com a conseqüència de la crisi són persones espanyoles naturalitzades. El SAIER assenyala que aquest fenomen no acaba amb el retorn al país d'origen ja que es produeixen nous fluxos i la mobilitat també pot tenir com a destinació xarxes europees de familiars o compatriotes. Per exemple, al Regne Unit hi ha moltes persones espanyoles d'origen equatorià.

La gent no només retorna al país d'origen sinó que es produeix un degoteig de persones amb nacionalitat que havien marxat i que tornen al nostre país.

Per això, molta gent que retorna no fa ús dels programes de retorn voluntari, ja que són per a residents no-espanyols i n'hi ha que tampoc els usen per poder tornar a Espanya ja que, en cas que les coses no els vagin bé en el retorn al país d'origen haurien d'esperar tres anys per poder tornar a Espanya.

Un dels temors de la població espanyola naturalitzada és la llei d'estrangeria, ja que si no s'és espanyol d'origen es pot perdre la nacionalitat si s'està dos anys sense fer-ne ús, la qual cosa produeix que la gent s'inscriu al consolat de referència i això pot donar lloc a una sobrerepresentació dels espanyols naturalitzats.

S'ha de tenir en compte la perspectiva de gènere atès que la crisi ha destruït molta ocupació en sectors tradicionalment masculins, mentre que les dones han mantingut amb més facilitat la seva feina i retornen més homes i infants.

EURES Barcelona

EURES, creada el 1993, és la xarxa europea d'ocupació que s'adreça a la ciutadania de l'Espai Econòmic Europeu i Suïssa. Té com a objectius: afavorir l'exercici del dret a la mobilitat internacionals de treballadors i treballadores dins l'Espai Europeu Econòmic, millorar el funcionament del mercat de treball europeu i analitzar la seva situació i les tendències.

Aquesta xarxa ofereix els serveis següents:

Portal EURES de mobilitat professional. Informació sobre llocs vacants als 32 països. Permet crear un perfil i registrar el currículum, penjar-lo online i fer que estigui accessible per a les 30.000 empreses registrades. Facilita detalls sobre les condicions de vida i de feina a tot Europa. El portal està present a les principals xarxes socials i té una aplicació per a mòbils.

Xarxa de consellers EURES. Integrada per més de 900 persones, que treballen en els serveis públics d'ocupació nacionals. Poden recomanar oportunitats interes-

sants per al perfil i establir correspondències entre aquest i els llocs de treball ofertats, ajuden a establir-se al nou país, proporcionen informació sobre allotjament, Seguretat Social i impostos, així com centres d'estudis i d'assistència sanitària per a la família.

EURES a les regions transfrontereres. Viure i treballar en dos països diferents és la forma més comuna de mobilitat laboral en certes zones d'Europa.

La xarxa disposa de cinc tècnics a Catalunya. Inicialment, EURES a Catalunya va ser un servei d'acollida, però actualment hi ha equilibri entre les consultes de la gent que arriba i la que marxa. Ha detectat, per exemple, molt d'interès per part de persones italianes i nòrdiques per venir a Barcelona, i més encara coincidint amb la temporada estival.

El procediment s'inicia en les oficines del SOC, que facilita una primera entrevista i introdueix el currículum i les dades necessàries per fer la intermediació laboral a Europa i, alhora, proporciona orientació i recursos bàsics per a la recerca de feina. Amb posterioritat, deriva als usuaris als centres col·laboradors que fan sessions informatives sobre orientació i recursos de mobilitat internacional.

El perfil de les persones interessades a marxar és universitari i amb FP de grau superior, menor de 35 anys. A l'inici de la crisi la mitjana d'edat era més elevada (més de 40 anys).

Les ocupacions més demanades per la xarxa EURES corresponen a professionals qualificats dels sectors sanitari i de l'hostaleria. També hi ha una alta demanda de persones titulades en enginyeria i una demanda específica de persones per integrar-se a l'FP dual de la xarxa EURES alemanya. N'és una mostra el darrer conveni de col·laboració amb Baden-Württemberg per fomentar la mobilitat laboral dels dos territoris, que inclou l'oferta per a 170 llocs de treball dels sectors sanitari, hostaleria, enginyeria i construcció.

EURES del Regne Unit té un conveni amb el National Health System.

Durant el 2014, a Catalunya, els assessors d'EURES han rebut 8.818 consultes sobre mobilitat europea, 4.934 persones eren demandant d'ocupació i s'hi han fet 1.580 consultes d'empresaris. Es van fer activitats de difusió de la xarxa EURES mitjançant sessions de formació, tallers, jornades, seminaris i xerrades on van participar 1.094 persones.

Es van dur a terme 14 processos de selecció a Catalunya per reclutar persones per treballar en diferents empreses europees de sanitat, hostaleria i enginye-

ria, entre d'altres. Els països de destinació van ser, principalment, Alemanya, el Regne Unit, Bèlgica, Holanda i Finlàndia. En aquests processos es van convocar més de 1.000 persones i, com a resultat es van contractar 68 persones.

Finalment, els processos per a la selecció de joves per iniciar una formació dual a Alemanya van tenir molt d'èxit (Mobipro 3.0), atès que van reunir més de 600 joves a les sessions informatives organitzades pel servei públic d'ocupació alemanya (ZAV).

Els països més representatius pel que fa al nombre de sol·licituds d'ocupació gestionades van ser Alemanya, el Regne Unit i França.

En total es van gestionar 717 ofertes EURES, en les quals les ocupacions més sol·licitades van ser: teleoperadors/ores; titulats/ades en empresa, comerç, administració i serveis socials; personal d'infermeria; titulats/ades superiors en física, química i enginyeries; i hostesses, guies i revisors.

Fundació Barcelona Formació Professional

La Fundació Barcelona FP té una àrea dedicada a la mobilitat internacional, entenen com a tal el període d'estudis o pràctiques de durada determinada en una universitat, un centre de FP, una institució o una empresa d'un altre país. Té com a finalitat contribuir que les persones s'adaptin a les exigències del mercat laboral a escala comunitària mitjançant l'adquisició d'aptituds específiques i la millora de la seva comprensió de l'entorn econòmic i social al mateix temps que cursen estudis o adquireixen experiència laboral.¹⁶

L'objectiu principal dels diferents programes de mobilitat internacional és donar suport als participants en activitats de formació i de formació contínua per a l'adquisició i l'ús de coneixements, competències i qualificacions en el seu desenvolupament personal i professional.

La Fundació Barcelona FP gestiona els projectes Erasmus i Leonardo da Vinci. L'Erasmus és un programa per a estudiants dels cicles formatius de grau superior per a la realització d'estades d'estudis o pràctiques (formació en centres de treball) en institucions o empreses europees d'entre dos mesos i un any de durada. El Leonardo da Vinci està destinat a estudiants dels cicles formatius de grau mitjà (categoria IVT) o graduats en formació professional (categoria PLM) per a la realització de pràctiques en institucions o empreses europees d'entre dues setmanes i sis mesos de durada.

¹⁶ Definició extreta de l'Organisme Autònom de Programes Educatius Europeus. Ministeri d'Educació i Ciència.

Mobilitats gestionades

2009	77
2010	88
2011	110
2012	165
2013	175
2014	179

Intercanvis internacionals del SOC

El SOC gestiona els projectes de mobilitat internacional Eurodissea i Leonardo da Vinci que acaba aquest any i dona pas al programa Erasmus +. La importància d'aquests intercanvis internacionals es fa palesa amb l'anàlisi de les experiències dels participants. Així, l'any 2012 es va fer un estudi qualitatiu amb les dades de l'any 2011 i va concloure que un 75% dels joves que acabaven la seva estada de perfeccionament professional a l'estranger trigaven, com a màxim, tres mesos a trobar feina, un 40% es quedaven treballant al país on havien fet les pràctiques i el 75% valoraven positivament l'experiència.

El programa Eurodissea és una acció de l'Assemblea de les Regions d'Europa que es porta a terme des de l'any 1985 amb l'objectiu d'afavorir l'intercanvi d'experiències laborals entre joves europeus. Les regions participants són les que financen el programa, fent-se càrrec de les despeses que comporta l'acollida dels participants. Actualment hi participen 35 regions d'11 països. Les més actives són: Wallonie, Rhône-Alpes, Açores, Île-de-France, Franche-Comté, Brussel·les, Catalunya i València.

Els participants han de complir els requisits següents: tenir entre 18 i 30/32¹⁷ anys, estar en situació d'atur o treball precari, residir a Catalunya (empadronats des de fa sis mesos com a mínim), tenir coneixement suficient de l'idioma del país d'acollida o d'una llengua vehicular i tenir formació o experiència professional pràctica en l'àmbit laboral objecte de l'estada. La durada de l'estada oscil·la entre tres i set mesos.

El programa ofereix un curs intensiu de l'idioma de la regió d'acollida i pràctiques professionals (no remunerades) en empreses, l'allotjament que proporciona l'organització d'acollida, una beca que permet fer front a despeses durant l'estada i l'assegurança d'accidents, repatriació i responsabilitat civil. Les despeses i l'organització del viatge són a càrrec dels participants.

¹⁷ El límit d'edat pot canviar segons la regió.

Totes les persones que hi van participar durant 2014 eren universitàries.

Eurodissea	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Província de Barcelona	47	71	64	44	59	66	54
Barcelona ciutat	n.d.	n.d.	n.d.	26	30	31	33

Leonardo da Vinci és un programa de mobilitat adreçat a millorar la inserció professional mitjançant la realització de pràctiques professionals en empreses a l'estranger. El SOC gestiona el projecte Motiva 3. Per a la gestió del projecte, col·laboren amb el SOC entitats situades als diferents països d'acollida, les quals cerquen les pràctiques laborals i l'allotjament.

Els països de destinació d'aquest programa són Alemanya, França, Irlanda, Itàlia i el Regne Unit.

Els participants han de reunir els requisits següents: tenir entre 18 i 35 anys, estar en situació d'atur o treball precari, estar empadronats a Catalunya, tenir coneixement suficient de l'idioma del país d'acollida o d'una llengua vehicular i tenir formació o experiència professional pràctica en l'àmbit laboral objecte de l'estada.

La durada és de 16 setmanes, amb dues setmanes de curs intensiu de l'idioma del país de d'acollida i 14 setmanes de pràctiques professionals en empreses.

L'any 2014, dos dels participants en el programa Leonardo de Barcelona i quatre de la província de Barcelona tenien un CFGS, mentre que la resta eren universitaris.

Leonardo da Vinci	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Província de Barcelona	60	107	101	59	76	73	82
Barcelona ciutat	n.d.	n.d.	n.d.	32	38	28	37

Erasmus +, acció clau 1, és un programa de mobilitat que té com a objectiu millorar la inserció professional mitjançant la realització de pràctiques professionals en empreses de l'estranger.

Els països de destinació són: Alemanya, França, Holanda, Itàlia i el Regne Unit.

El requisits que es demanen són haver fet un curs de certificat de professionalitat en un CIFO del SOC, ser resident a Catalunya (empadronat) i tenir coneixement suficient de l'idioma del país d'acollida o d'una llengua vehicular. La durada de l'estada és de 16 setmanes de pràctiques professionals en empreses.

El programa ofereix un curs de llengua a Catalunya, l'allotjament "que és proporcionat per l'organització d'acollida de cada país" i una beca.

Federació Internacional d'Entitats Catalanes

La Federació Internacional d'Entitats Catalanes (FIEC) va ser fundada l'any 1996 amb la voluntat de ser un instrument d'acció i informació de les comunitats catalanes de l'exterior. Actualment 64 entitats hi estan adherides i cinc en tràmit d'adhesió.

Una de les seves prioritats és l'anàlisi del fenomen migratori i com fer-hi front des de les entitats, ja que s'estima que en el període 2008-2012 haurien abandonat Catalunya 573.943 persones de diverses nacionalitats, de les quals 51.948 eren catalanes.

En alguns casos es demana orientació prèvia però en molts casos les consultes es realitzaven al país de destinació. La Federació ha elaborat guies i tenen diversos models d'atenció i d'acollida a la nova emigració catalana:

- a) Cooperació entre les delegacions del Govern i les entitats catalanes.
- b) Cooperació entre entitats catalanes i empreses especialitzades.
- c) Cooperació entre entitats catalanes i les autoritats locals.
- d) Acció específica de l'entitat catalana.
- e) Cooperació entre entitats catalanes i entitats locals i/o espanyoles.
- f) No implicació per part de l'entitat.

Aquests diferents nivells i models d'acollida obeeixen al fet que només les entitats realment integrades al país de residència tenen capacitat de donar aquest servei.

Des de l'Àrea de Casals Catalans a l'Exterior es va crear, l'any 2013, una línia específica de subvencions per a activitats en favor de la nova emigració.

Les institucions catalanes van començar a crear estructures d'assessorament i, per exemple, des de la Secretaria General de la Generalitat es van formar tècnics d'orientació en temes d'emigració en els que hi va participar la FIEC, reconeixent la seva tasca.

Per primera vegada s'ha inclòs l'emigració des de Catalunya en el Pla de Ciutadania i Migracions: Horitzó 2016, gestionat per la Direcció d'Immigració de la Generalitat (que ha associat la FIEC i el Consell al Grup de Treball Migracions).

Malgrat que s'han assolit avenços importants en coordinació i formació tècnica, els recursos de la Generalitat són insuficients.

Des de les entitats també s'han desenvolupat iniciatives a Europa com la Trobada Benelux/Centreuropa, debats a la Trobada Europea, iniciatives publicoprivades a Suïssa, l'Argentina, Alemanya, el Regne Unit, la Xina, etc. i la publicació de diverses guies per treballar i viure en diversos països editades per diferents casals.

La percepció de la federació és que la pressió migratòria ha baixat el darrer any, perquè les persones que havien tingut esperances de trobar feina anant-se'n a un altre país sense un coneixement previ dels requisits (formació, idiomes, ofertes de treball...) han deixat de fer-ho. Ara comencen a arribar persones amb contractes i l'emigració es fa més i millor organitzada i assessorada.

Goethe-Institut Barcelona

L'Institut porta a terme el projecte "Alemany a l'àmbit professional" per a la promoció de la mobilitat laboral i el foment de l'alemany com a llengua estrangera, sobretot en l'àmbit bilateral Catalunya-Alemanya. Els responsables del projecte destaquen la predisposició de les autoritats catalanes per treballar amb el seu país, així com l'interès que desperta el seu sistema de formació professional.

En aquest sentit, el Goethe-Institut Barcelona ha signat acords de cooperació amb el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i amb el SOC, així com amb la Regidoria d'Adolescència i Joventut de l'Ajuntament de Barcelona i amb diverses universitats catalanes i sindicats. També col·labora molt estretament amb l'Oficina Central de Mediació Laboral Internacional de l'Agència Federal Alemanya d'Ocupació (ZAV) i la Xarxa EURES d'Espanya i Alemanya. A més a més, la seva xarxa inclou diferents cercles empresarials alemanys i institucions d'altres àmbits com ara escoles de formació professional, centres educatius públics i privats, així com universitats.

Durant els últims quatre anys, el Goethe-Institut Barcelona ha registrat un increment del 85% de l'alumnat que vol aprendre alemany. Les seves enquestes de qualitat internes han descobert que el 65% de l'alumnat estudia l'idioma per raons professionals, per la qual cosa ha començat a potenciar una línia de treball sobre mobilitat internacional i formació lingüística, amb la intenció de promoure el diàleg dins d'un marc de col·laboradors institucionals.

L'Institut, l'any 2014, en el marc de la cooperació amb la ZAV, va impartir vuit cursos d'alemany mitjançant el programa MobiPro-EU subvencionat pel govern alemany, fet que va suposar la preparació de més de 90 candidats espanyols per a formació dual a Alemanya.

Com a mitjancer en projectes bilaterals de mobilitat i formació ha promogut sessions informatives, taules rodones, ponències i reunions de treball estratègicoperatives sobre formació dual, model de qualificació parcial, estudis universitaris duals i Erasmus + entre la ZAV i entitats públiques locals, com també entre l'Associació per a la Formació de la Indústria de Baviera (BBW) i el Departament d'Ensenyament i amb el SOC. En aquest context, s'han dut a terme viatges informatius amb prescriptors catalans sobre el sistema de formació dual alemany.

El programa MobiPro-EU té com a objectiu fomentar la mobilitat professional de joves de la UE que desitgin anar a Alemanya a cursar una formació professional dual. El programa permet augmentar les possibilitats d'inserció laboral de molts joves aturats proporcionant-los formació professional, lingüística i intercultural totalment subvencionada. Durant els aproximadament tres anys de formació dual es perceben 832 euros al mes i al final s'obté el títol en un dels pràcticament 400 oficis reglats que hi ha a Alemanya, amb l'opció de continuar-hi la carrera professional.

Cal destacar, per als propers cinc anys, les accions que es derivaran de l'acord de cooperació entre Baden-Württemberg i Catalunya, concretament entre el SOC i la ZAV, per promoure la mobilitat laboral. El Goethe-Institut Barcelona participa en aquest acord com a expert en alemany com a llengua estrangera i mitjancer intercultural.

Servei de mobilitat internacional de treballadors del CITE

El CITE és una entitat impulsada pel sindicat CCOO de Catalunya que fa 26 anys que assessora les persones immigrades en matèria d'estrangeria i sobre els seus drets. El CITE té com a objectiu que qualsevol projecte migratori es faci en les millors condicions i amb el màxim coneixement previ del país i de la societat de destinació.

Amb l'allargament i l'agreujament de la situació de crisi econòmica s'ha produït un canvi de paradigma en el model migratori que ha comportat una reducció important dels fluxos immigratoris, alhora que s'incrementen els pro-

cessos de retorn al país d'origen o de reemigració, però també un creixement del nombre de persones espanyoles, sigui d'origen o nacionalitzades, que opten per cercar feina en altres països de la UE o en països emergents.

Davant d'aquesta demanda, a mitjan 2012 el CITE va iniciar un procés de reciclatge del seu personal assessor per poder facilitar tota la informació prèvia necessària perquè la persona que ha pres la decisió de traslladar-se a un altre país la pugui dur a terme amb qualitat i amb coneixement dels seus drets i de l'entorn social i laboral del país de destinació.

El servei s'ofereix assessorament sobre un ampli ventall d'assumptes vinculats a la mobilitat internacional de treballadors, com ara:

- Exportació de les prestacions o el subsidi de desocupació d'un país europeu a un altre.

- Targeta sanitària europea (TSE) o assistència sanitària a l'Espai Econòmic Europeu.

- Com buscar feina en un altre Estat de la UE, oferta de treball, contracte i drets laborals i socials.

- Homologació de títols acadèmics.

- Coneixement laboral, social i cultural del país de destinació.

- Realitat lingüística del país de destinació i recursos per aprendre l'idioma.

- Consells generals i documentació important (fotocòpies de la partida de naixement, el llibre de família, el carnet de conduir, fotos, formularis d'exportació de prestacions...).

- Recursos sindicals al país de destinació, informació sobre afiliació a un sindicat que forma part de la Confederació Europea de Sindicats (CES).

- Assessorament a persones estrangeres sobre el permís de llarga durada - UE.

- Informació sobre les vies de retorn al país d'origen.

Aquesta informació es pot fer de manera individualitzada i també es poden fer sessions formatives en grup sobre mobilitat laboral internacional.

Servei de l'associació AMIC al SAIER

Ofereix informació en matèria de:

- Formació (acadèmica reglada, no formal, ocupacional, instrumental).

- Validació i homologació/equivalència internacional de la formació i de les competències professionals.

- Inserció laboral.

- Habitatge.

S'aborden les principals d'incorporació al sistema educatiu, homologació d'estudis reglats, eines i mitjans per a la recerca de feina, accés a l'habitatge

necessitats de la població immigrada a Espanya amb la finalitat de millorar aspectes que condueixin a la seva cohesió social; així mateix dona assessorament especialitzat a totes aquelles persones, nacionals o estrangeres, que es plantegen marxar a l'estranger i els ofereix informació en matèria d'educació, formació, treball, reconeixement professional i homologació d'estudis, per a poder valorar la viabilitat de la validació i l'exercici de la professió, així com per a la continuació de la formació acadèmica a l'estranger, ja sigui com a part d'un projecte migratori, d'estada temporal o de retorn al país d'origen.

És un servei que s'adreça a tota la ciutadania de Barcelona, tot i que està destinat principalment a:

Persones adultes immigrades independentment de que la seva situació sigui regular o irregular.

Persones adultes que es plantegin emigrar a altres països, fer-hi estades temporals o retornar al seu país d'origen.

Persones menors d'edat, acompanyades, procedents d'un altre país, que vulguin homologar la seva titulació, o incorporar-se al sistema educatiu o cursar algun tipus de formació, en situació regular o irregular.

El projecte s'adreça exclusivament a persones empadronades a la ciutat, tot i que els professionals també atenen les persones que no ho estan.

MónCat

MónCat és un portal web de la Generalitat de Catalunya. És una eina de suport amb relació a la mobilitat residencial i laboral en l'àmbit internacional. Posa a disposició de les persones interessades tota la informació sobre característiques i tràmits bàsics per residir i treballar en altres països. També es donen a conèixer els serveis d'acompanyament de què disposa la Generalitat en cada etapa del procés. <http://moncat.gencat.cat/ca/>

Valoracions i propostes

La crisi i l'emigració

La crisi econòmica i l'atur han marcat el fenomen migratori a escala mundial. Al nostre país, la pèrdua ha afectat tota la població, en especial la població jove i l' estrangera. L'emigració és un fenomen complex en què intervenen moltes motivacions. Cal destacar les derivades de la crisi econòmica com el alt nivell d'atur juvenil i la cerca de coneixements i experiències en altres països.

En el període de 2008 a 2014 s'han destruït el 9% dels llocs de treball de la província de Barcelona segons les dades d'afiliació a la Seguretat Social i el 25,7% d'aquests llocs els ocupaven persones de nacionalitat estrangera. D'altra banda, malgrat que les dades interanuals d'afiliació jove són positives, queda molt per recuperar les 220.535 afiliacions a la Seguretat Social perdudes en el període, el 74,2% corresponents a persones menors de 30 anys.

És evident que moltes persones, la majoria joves, es veuen forçades a buscar feina fora perquè aquí no tenen oportunitats i, alhora, es detecta l'interès del jovent universitari per fer estades a l'estranger perquè les veuen com oportunitat per millorar els seus coneixements i la seva ocupabilitat.

L'estudi *La emigración de los jóvenes españoles en el contexto de la crisis*¹⁸ estableix tres tipus d'estratègia migratòria: persones que han anat a estudiar a l'estranger (becades o no) i han buscat la forma de quedar-se al país ampliant la seva xarxa social, les que marxen del nostre país mitjançant un procés de mobilitat interna d'una empresa multinacional i, finalment, les que fa molt de temps que estan aturades a Espanya i busquen, mitjançant qualsevol via, feina a l'estranger.

En el fet migratori coincideixen dues visions antagòniques però que poden ser considerades complementàries: la fuga de talent i la circulació d'aquest. La fuga se centra en la pèrdua social i econòmica, és a dir, en el cost de formar les persones que posteriorment emigren i que a l'Estat s'estima en una pèrdua total de la inversió en educació i dels ingressos fiscals de les rendes del treball i no es produeix un retorn de la inversió a la societat. La circulació, ofereix una visió positiva dels beneficis d'obtenir a l'estranger una experiència laboral i un coneixement millors que els que s'haurien pogut obtenir al propi país, i que considera l'emigració com un fet temporal i circular en què la societat d'origen acabarà traient profit de la seva inversió.

¹⁸ *La emigración de los jóvenes españoles en el contexto de la crisis*. Treball dirigit i coordinat per Lorenzo Navarrete Moreno. Col·legi Nacional de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia.

Incapacitat de les fonts estadístiques per de copsar el fenomen

Les dades oficials de migracions s'elaboren, bàsicament, a partir de les variacions residencials del padró municipal. D'una banda, la inscripció en el padró municipal és una condició necessària per gaudir de drets bàsics com la cobertura sanitària, l'escolarització o permisos de residència per la qual cosa la immigració amb origen estranger té forts incentius per realitzar-la, alhora es produeix una gran resistència a donar-se de baixa en el cas de retorn o reemigració, la qual cosa produeix un biaix en les estadístiques migratòries.

L'INE destaca que l'ajust d'emigració de persones amb nacionalitat espanyola a la realitat depèn que aquestes s'inscriguin en el consolat corresponent. De fet, un estudi de Romero i Hidalgo-Capitán¹⁹ evidencia un fenomen de subregistre consular de l'emigració espanyola.

La variable temps també s'ha de considerar, ja que les persones que feia un any que residien a l'exterior el percentatge pujava a dos de cada tres, mentre que es reduïa fins al 30% quan feia cinc anys que eren fora. El lloc de residència és un altre factor a tenir en compte i demostra que les no-inscripcions són més elevades a la Unió Europea ja que el 60% dels emigrats entre 2008 i 2012 no es van donar d'alta al PERE, mentre a l'Amèrica Llatina i a la resta d'Europa arribaven a la meitat.

En molts casos observem l'increment dels censos de persones amb nacionalitat espanyola a l'exterior sense preguntar-nos si són o no naturalitzats, o sigui persones d'origen estranger que han aconseguit la nacionalitat espanyola. Recordem que una de les conseqüències de la llei d'estrangeria és que la població espanyola naturalitzada pot perdre la nacionalitat si està dos anys sense fer-ne ús, la qual cosa produeix que la gent s'inscrigui al consolat de referència i això pot donar lloc a una sobrerepresentació dels espanyols naturalitzats.

Una altra variable important que cal considerar és la llibertat de circulació i de residència entre països de la Unió Europea. Així, quan comparem les xifres de l'INE amb les ofertes pels organismes dels països de destinació de l'any 2012, la població emigrant pot multiplicar per 6,2 la reflectida a l'INE, com en el cas d'Alemanya, o per 7,2, en el cas britànic.²⁰

¹⁹ Juan Manuel Romero Valiente i Antonio Luis Hidalgo-Capitán. El subregistro consular: magnitudes y efectos en las estadísticas de emigración española. OBETS. *Revista de Ciencias sociales*. Vol. 9, núm. 2, 2014.

²⁰ Amparo González Ferrer. *La nueva emigración española. Lo que sabemos y lo que no*. Laboratorio de Alternativas. Pàg. 6

	Dades censals		Fluxos		
	CERA	PERE	Moviments demogràfics	Variació residencial	Estadística de migracions
Ciutat	95.930 (2015)	121.888 (2015)	5.075 (2013)	36.374 (2013)	-
Província	145.383 (2015)	188.325 (2015)	-	79.328 (2013)	105.509 (2013)

Efectes de l'emigració sobre la població

El PERE xifra en un increment de 8.464 persones de 15 a 29 anys en el període 2008 a 2014, mentre que el padró municipal reflexa una pèrdua de 39.976 persones del mateix tram d'edat. Aquest fet indica que només un 21,2% d'aquestes s'han inscrit als registres consulars de l'exterior. La xifra final de sortida de joves és superior donat el fenomen explicat de subregistre consular.

La pèrdua de població obeeix a factors de caràcter demogràfic, però també a causes econòmiques i laborals com les migracions (immigració o emigració), bé siguin de caràcter intern –dintre del país i fins i tot de la comarca– o de caràcter extern, com les migracions a altres països.

A Barcelona, de l'any 2008 al 2014 el padró municipal recull una lleugera pèrdua del 0,9% la població total. Aquest minso percentatge passa a ser significatiu en el tram de població de 16 a 29 anys, que perd un 16,1% d'efectius, i en el de la població activa d'aquest mateix tram d'edat, que s'ha reduït en 23,5%.

La pèrdua de població activa jove té dues conseqüències que cal valorar: la manca de reposició de mà d'obra i l'envelliment de la població resident. Aquesta darrera es veu afectada, però no només per l'emigració sinó també per la davallada de la taxa de fecunditat, cosa que afectarà el nostre sistema públic de pensions en un futur.

Malgrat que no podem establir vincles de relació causal entre emigració i envelliment de la població, constatem que entre 2009²¹ i 2014 es produeix un increment de 26.771 persones barcelonines de 15 a 64 anys inscrites al PERE i un descens de la població activa de 53.800 persones (majors 16 anys). El PERE xifra en 19,3% la població de 15 a 29 anys resident a l'estranger, que des de 2009 ha crescut 11,7 punts per sobre de la mitjana.

D'altra banda, trobem que la població estrangera, segons el padró, s'ha reduït un 7,9%, i segons l'EPA disminueix la població activa estrangera un 14,5% i un 28,7% l'ocupada.

²¹ Inici de la sèrie del PERE.

Segons l'estadística de variacions residencials de la ciutat, només el 9,6% de les 36.374 baixes amb destinació a l'estranger tenien nacionalitat espanyola. Per edat, segons dades provincials, el grup majoritari era el de 16 a 34 anys, que suposava un 46% del total, mentre que el pes per les nascudes a Espanya es reduïa al 22,8%.

El CESB adverteix que s'està produint la sortida d'una part de la població immigrant resident a Barcelona ja integrada, en bona part amb fills escolaritzats. El CESB considera que cal treballar per mantenir la situació regular de les persones treballadores estrangeres, compartint amb el Consell Municipal d'Immigració les 67 propostes que tracten d'afavorir la inclusió de la població immigrant on s'interpreta la llei de manera favorable a les persones immigrades per evitar la marxa d'aquestes a causa de les limitacions de la Llei d'Estrangeria, atès que es fa molt difícil mantenir la seva situació legal quan perden la feina.

El CESB considera convenient analitzar els costos socials i econòmics derivats de la marxa de la població integrada (llengua, educació, cultura), tenint en compte que quan s'acabi la crisi tornarem a necessitar mà d'obra de l'exterior.

Per últim, si tenim en compte que la classe d'activitat econòmica i el tipus de llocs de treball d'un territori estan relacionats amb el nivell de formació de la seva població, que la pèrdua dels efectius més ben formats incideix negativament en el desenvolupament, social, econòmic i institucional.

Nous serveis d'assessorament a l'emigració

Al llarg de la crisi, el fet migratori ha evolucionat força. Segons la Federació Internacional d'Entitats Catalanes, els primers anys van ser dramàtics atès que a Catalunya no hi havia cap mena d'estructura, com a mínim coneguda, que assessorés les persones que van marxar. Atrets per una Europa on hi ha lliure circulació, encara que la tendència és a restringir-la, moltes persones es van llençar a l'aventura i acudien als casals catalans demanant ajuda. En canvi, actualment es detecta que la majoria de les persones que emigren surten ben assessorades o amb feina a través de la xarxa EURES, per exemple.

EURES, coincideix amb la FIEC a definir com a intens l'interès per marxar a l'estranger a l'inici de la crisi, anys 2008 i 2009, període en què aquestes entitats es van veure desbordades i van haver fer sessions col·lectives d'informació per a la gent que tenia interès a marxar. Actualment, les demandes s'han re-

duït significativament i afegeixen que avui dia a Europa es demana mà d'obra molt qualificada, fet del qual els possibles emigrants en són conscients.

Atès l'increment de fluxos migratoris cap a altres països, i per fer front a diverses demandes, s'ha de treballar perquè la partida d'aquestes persones es produeixi en condicions acceptables i sigui temporal i voluntària, tractant d'evitar que sigui forçosa. Per front a aquesta nova demanda cal aprofundir i redimensionar les estructures de suport a les persones emigrants, i alhora cercar una major coordinació i especialització de cascuna de les entitats que donen serveis a les persones afectades pels fluxos migratoris.

També cal assessorar i treballar des de les institucions i altres organismes perquè sigui un fet reversible o, com a mínim, no es perdin els lligams. S'hauria de garantir, des de la ciutat, que aquestes persones tinguessin tota la informació necessària per poder fer una estada de qualitat i establir mecanismes àgils perquè aquesta situació sigui temporal.

Respecte a les ofertes de feina, i per evitar situacions de desemparament, és important el control en origen i la implicació de les entitats implicades en l'informació i assessorament com ara els sindicats i les empreses a destinació per, entre altres coses, controlar que els emigrants no pateixin situacions d'exclusió social i/o explotació laboral.

Un altre factor que cal tenir present és que moltes persones espanyoles naturalitzades han tornat als seus països, però el procés no finalitza aquí, ja que es poden produir fluxos cap a països emergents de la zona o bé cap a xarxes europees de familiars o de compatriotes, i també, al cap d'un temps, es pot produir un retorn de persones amb nacionalitat espanyola.

Les dades del programa de retorn voluntari són pràcticament inapreciables a causa de la visió instrumental econòmica que es tenia de la immigració. En l'emigració conviuen fluxos d'emigrants retornats, de fills d'estrangers nascuts aquí i de reemigració cap a altres països europeus. Per això, molta gent que marxa no fa ús dels programes de retorn voluntari –ja que són per a residents no espanyols– i n'hi ha que tampoc els usen per poder regressar a Espanya en cas que no els vagi bé i no haver d'esperar tres anys per poder fer-ho.

És important disposar de més i millors serveis i treballar per garantir informació i assistència de qualitat, així com posar en valor que el fet d'emigrar pot ser positiu per guanyar experiència laboral si es fa amb caràcter voluntari i transitori.

Directori

Serveis d'assessorament sobre mobilitat internacional

PIJ Sants-Montjuïc	932914254	C. Muntadas, 5	Dilluns de 10.30 a 13.30 h
PIJ Horta-Guinardó	934202595	C. Horta, 71	Dilluns de 17 a 20 h
PIJ Sant Martí	934982743	Rambla Prim, 87-89	Dimarts de 17 a 20 h
PIJ Sarrià-Sant Gervasi	934140195	C. Brusi, 61	Dimecres de 17 a 20 h
PIJ Gràcia	933631005	C. Gran de Gràcia, 190-192	Dijous de 10.30 a 13.30 h
PIJ Garcilaso-Sant Andreu	932562959	C. Garcilaso, 103	Dijous de 17 a 20 h
CIAJ	934422939	C. Sant Oleguer, 6-8	Divendres de 10.30 a 13.30 h
SAIER	932562700	Av. Paral·lel, 202	De dilluns a dijous de 9 a 19 h; divendres de 9 a 14 h saierinfo@bcn.cat
CITE	934812720	Via Laietana, 16, 1a planta	cite-central@ccoo.cat www.ccoo.cat/cite
AMIC	933046841	Rambla Santa Mònica, 10	amic@associacioamic.cat De dilluns a dijous de 9 a 14:30 h i de 16 a 18:30 h; divendres de 9 a 15 h
Fundació BCN FP	934132101	Plaça Espanya, 5, 1a planta	www.fundaciobcnfp.cat
Servei d'Ocupació de Catalunya Àrea d'Intercanvis Internacionals	935536607	Llull, 297-307	Horari d'atenció 9 h a 14 h www.oficinadetreball.gencat.cat
Servei EURES - Barcelona			eures.barcelona.soc@gencat.cat https://ec.europa.eu/eures/
Goethe-Institut Barcelona	932926006	Roger de Flor, 224	info@barcelona.goethe.org www.goethe.de/barcelona

Bibliografia

- A/68/190 Informe del secretari general de l'ONU sobre migració internacional i desenvolupament.
- A/69/207 Informe del secretari general de l'ONU sobre migració internacional i desenvolupament.
- Arslan, C., et al. "A New Profile of Migrants in the Aftermath of the Recent Economic Crisis", OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 160, OECD Publishing, 2015.
- Cabré, Anna; Domingo, Andreu. L'emigració des de Catalunya: aspectes demogràfics i prospectius a L'emigració a Catalunya, Espanya i la Unió Europea. CIDOB, 2014.
- Chacón, Lorenzo. La nova emigració des d'Espanya i Catalunya en la gran recessió (2007-2016?): unes reflexions provisionals a L'emigració a Catalunya, Espanya i la Unió Europea. CIDOB, 2014.
- CECOT. El talento joven busca trabajo en el extranjero. CECOT, 2011.
- De Marco, Stefano; Sorando, Daniel. Juventud necesaria. Consecuencias económicas y sociales de la situación del colectivo joven. INJUVE 2013.
- FIEC. Presentació Suport a la nova emigració des de la Catalunya exterior.
- Garrell Ballester, Daniel. Situació laboral de la població estrangera a Catalunya. Informe 2014. CERES CCOO, 2014.
- González Ferrer, Amparo. La nueva emigración española. Lo que sabemos y lo que no. Laboratorio de Alternativas, 2013
- Laminos Chica, Antonio; Santacreu Fernández, Óscar. "La emigración cualificada española en Francia y Alemania". Papers. Revista de Sociología. Vol. 95, núm. 1 (2010).
- ManpowerGroup. Estudio sobre Escasez de Talento. Manpowergroup 2013.
- Navarrete Moreno, Lorenzo (ed). La emigración de los jóvenes españoles en el contexto de la crisis. Análisis y datos de un fenómeno difícil de cuantificar. INJUVE Observatorio de la Juventud de España, 2014.
- Jiménez, A.; Luque de las Heras, A. El mercado del talento internacional a Capital Humano, 2009.
- OCDE. Is migration really increasing? a Migration Policy debates. OCDE, 2014.
- OCDE. La competición Global por el talento a OCDE Observer. OCDE, 2009
- OCDE. International Migration Outlook 2014, OECD Publishing, 2014.
- Romero Valiente, Juan Manuel; Hidalgo-Capitán; Antonio Luis. El subregistro consular: magnitudes y efectos en las estadísticas de emigración española a OBETS. Revista de Ciencias sociales. Vol. 9, núm. 2, 2014.

Glossari²²

Immigració exterior: canvi de residència quan el municipi de procedència és a l'estranger i el de destinació és Barcelona ciutat durant un període de com a mínim 12 mesos. La immigració exterior inclou l'arribada de persones que procedeixen de l'estranger, tant si tenen nacionalitat espanyola com estrangera.

Emigració exterior: canvi de residència quan el municipi de destinació és a l'estranger i el de procedència, en aquest cas, la ciutat de Barcelona durant un període que s'espera que sigui de 12 mesos com a mínim. L'emigració exterior inclou tant la sortida de persones de nacionalitat espanyola com estrangera.

Migrant: persona que protagonitza una migració (immigració o emigració).

Població resident: aquelles persones que en el moment de l'entrevista tenen establerta la residència habitual en un determinat àmbit geogràfic. Aquesta s'entén com el lloc on una persona passa normalment els períodes diaris de descans, sense tenir en compte les absències temporals per viatges de lleure, vacances, visites a familiars i amics, negocis, tractament mèdic o peregrinació religiosa. No obstant això, s'ha de puntualitzar que només es consideren residents habituals en una circumscripció territorial:

Aquells que, segons la definició anterior, hi hagin residit habitualment durant un període continuat de dotze mesos com a mínim.

Aquells que, segons la definició anterior, hi hagin establert la seva residència habitual fa menys de dotze mesos però tinguin intenció d'estar-s'hi almenys un any.

Nacionalitat: vincle legal entre un individu i un Estat, adquirit per naixement o naturalització, si és per declaració, o adquirida per elecció, matrimoni o altres termes segons la legislació nacional. Es refereix a la nacionalitat en la data de referència i es classifica com espanyola sempre que l'individu tingui aquesta nacionalitat tot i que en pot tenir altres.

PERE: padró de persones espanyoles residents a l'estranger. Conté les inscripcions de les persones que, tenint nacionalitat espanyola, viuen habitualment fora d'Espanya, sigui o no aquesta la seva única nacionalitat. El PERE es constitueix amb les dades existents al registre de matrícula de cada oficina consular de carrera o secció consular de les missions diplomàtiques.

²² Definicions extretes de l'IDESCAT i l'INE.

CERA: cens electoral de residents absents que viuen a l'estranger. La inscripció al CERA dels espanyols residents-absents que viuen a l'estranger es fa a través dels consolats, amb la inscripció com a resident al registre de matrícula consular, que és obligatòria per als espanyols que resideixen permanentment a l'estranger.